

KRİPTO VARLIKLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ*

Dr. Mustafa ALICI**

Prof. Dr. Serap Sebahat YANIK***

Araştırma Makalesi / *Research Article*

Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi
2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

ÖZ

2008 yılında Bitcoinin tanıtılmasının ardından kripto para, kripto varlık, jeton, dağıtılmış defter, blokzincir, akıllı sözleşmeler, merkeziyetsiz uygulamalar gibi birçok yeni kavram dilimizde yer edinmiştir. Teknolojik gelişmeler beraberinde işletmelerin iştiğal ettiğİ ekonomik varlıkları da etkilemiştir. Bu varlıklar piyasada alınıp satılmakta, işlem görmekte, büyük meblağlarda parasal büyüklüklere ulaşmaktadır. İşletmeler yeni nesil teknolojik varlıklar üzerine iş modeli kurarken, faaliyetlerinin sınıflandırılması, muhasebeleştirilmesi, ölçülmesi, raporlanması ve böylece yatırımcılarına, ortaklarına, kamu otoritelerine yani finansal tablo kullanıcılarına doğru, şeffaf, ihtiyaca uygun bilgi verilmesi zorunluluğİ da kaçınılmazdır. Bu çalışmada; dünya geneli uygulamaların taranması yoluyla kripto varlıkların uluslararası muhasebe/finansal raporlama standartlarına göre nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğİ konusu incelenmiştir. Böylece ülkemizde muhasebe alanında yapılacak bir mevzuat çalışmasına altyapı oluşturmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler : Blokzincir, Kripto Varlık, Kripto Para, Ödeme Jetonu, Hizmet Jetonu, Menkul Kıymet Jetonu, NFT

Jel Sınıflandırması: M41, E42, O32

* Makale Geliş Tarihi (Date of Submission): 01.02.2022; Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 11.03.2022
Bu çalışma, 25-27 Kasım 2021 tarihlerinde MÖDAV tarafından düzenlenen 18. Uluslararası Muhasebe Konferansında sunulan bildirinin, yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş hali olup Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Serap Sebahat YANIK danışmanlığında tamamlanmış olan "Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi" başlıklı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

** Ticaret Bakanlığı'nda Başmüfettiş ve Daire Başkanı, musalici@gmail.com , <https://orcid.org/0000-0001-7336-3927>

*** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İşletme Bölümü öğretim üyesi, sserapyanik@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7525-8717>

Atf (Citation): Alıcı, M. ve Yanık, Serap S. (2022). Kripto Varlıkların Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297. <https://doi.org/10.31460/mbdd.1066621>

ACCOUNTING OF CRYPTO ASSETS

ABSTRACT

After the introduction of Bitcoin in 2008, many new concepts such as crypto currency, crypto assets, tokens, distributed ledger, blockchain, smart contracts, decentralized applications have taken place in our language. Technological developments have also affected the economic assets of the enterprises. These assets are bought and sold in the market, traded and reach monetary sizes in large amounts. While businesses are building a business model on new generation technological assets, it is inevitable that their activities should be classified, accounted for, measured, reported, and thus, accurate, transparent and relevant information should be provided to their investors, partners, public authorities, that is, financial statement users. In this study; The issue of how crypto assets should be accounted according to international accounting/financial reporting standards has been examined by scanning world-wide practices. Thus, it is aimed to create an infrastructure for a legislative study to be carried out in the field of accounting in our country.

Keywords: Blockchain, Crypto Assets, Cryptocurrency, Payment Tokens, Utility Tokens, Security Tokens, NFTs.

JEL Classification: M41, E42, O32

EXTENDED SUMMARY

PURPOSE AND MOTIVATION

With the technical study published by Nakamoto in 2008, Bitcoin was announced to the world, thus the world met with blockchain technology. In the following process, new generation solution proposals were derived by using Blockchain technology and then smart contracts, tokens, crypto assets concepts were born.

The term crypto-asset is defined as a digital representation of value or contractual rights that are created, transferred, stored and verified via cryptography in a type of distributed ledger technology (DLT) network. After the birth of Bitcoin, which emerged in 2008 with an immutable, indelible, encrypted, distributed ledger structure, hundreds of crypto assets have emerged. As of March 2021, more than 9,000 crypto assets are traded in the markets and have reached a market volume of 2 trillion dollars.

While the subject continues to develop rapidly, it is inevitable that there will be reflections in the field of accounting. Blockchain technology is seen as the second disruptive technology development after the invention of the internet. This study aimed to clarify the issues of how crypto assets created using blockchain technology should be handled in accounting and finance, how they should be defined and classified, how they should be valued, which records they should be transferred to, how they should be reported, and how they should be accounted for.

METHODOLOGY

How crypto assets are accounted for by businesses located in other countries, what classifications they are subject to, how they are measured and how they are reported is the subject of this research.

The universe of the study is determined as businesses dealing with crypto assets of all countries in the world, the years between 2017 and 2020 (including these years) were selected as a sample, and the financial reports of publicly traded businesses that have to prepare and publish financial reports according to IAS / IFRS due to accessibility are covered. has been included. As the report language, only the reports prepared in English were included in our research, and the reports prepared in a language other than English were determined as the research limitation. Countries reporting according to local legislation and countries with a small number of statistically insignificant samples were also excluded from the study.

Due to the fact that the accounting process of crypto assets can be explained by explanation rather than numbers, the qualitative research method, which provides inductive hypotheses, was preferred. Blockchain technology, infrastructure, crypto-asset creation process, technical analysis of crypto-asset types have been clarified by document analysis method, and parts of crypto-assets that touch accounting and finance sciences have been identified. In order to determine the location of crypto assets within the framework of international accounting/financial reporting standards, financial legislation as well as financial reports of other countries' applications and businesses were scanned. Threats to affect the validity of the study; rich data, comparison, diversification, opinion and support methods have been tried to be eliminated.

The content of the research financial reports for the United States “SEC.gov | EDGAR Full Text Search” was taken from the official website. The review was carried out based on the “10-K” annual reports between the years 2017-2020. The year of submission was 01/01/2018 - 02/03/2021 as the search criteria, and "crypto" was chosen as the word criterion, and 313 financial reports belonging to 134 businesses that came as a result of the search were scanned.

For publicly traded businesses operating in Canada, “Listings | CSE - Canadian Securities Exchange” official website was scanned using the 'blockchain' token offered as a search filter on the site. As a result of the scanning, it was concluded that 34 of a total of 651 publicly traded enterprises were enterprises engaged in blockchain, and 80 financial reports of these 34 enterprises identified between 2017 and 2020 were examined.

RESULTS AND DISCUSSION

According to the results of the research, no question mark has been encountered in the accounting of crypto assets, which give any rights to the owner and impose an obligation on the supplier, according to IAS/IFRS. Because smart contracts, which are arranged according to the nature of the rights and

obligations committed / loaded by the crypto asset, will be accounted according to the accounting provisions of the relevant standard.

It has been observed that all of the mining enterprises record their mining income as revenue and make their first accounting at the spot price in the market.

As a result of our study, it has been seen that IAS 38 does not provide clear information to financial statement users in the accounting of crypto assets that do not give a right to the owner and do not impose an obligation on the supplier. Similarly, it is not clear that IAS 2 provides relevant information to users of financial statements, except for the intermediary institution exemption. The view that there is a lack of accounting methods to be applied in the holding of crypto assets for investment purposes has prevailed.

Whether crypto-assets are defined as intangible assets or as commodities, the lack of an accounting guide is evident when investing in these assets. Although IAS 39 and IFRS 9 contain provisions to cover financial investments and IAS 40 to cover real estate investments, it is understood that the accounting policy for investments in intangible assets and commodities is generally established by the entity in accordance with IAS 8.

CONCLUSION AND IMPLICATION

The results of the thesis research show that the majority of crypto-asset holders report crypto-assets in their assets for investment purposes or because of the proceeds from mining. It is highly probable that the revenue from mining will be evaluated just like an investment tool, depending on price movements. A small amount of crypto assets held for payment are seen in business activities, and the current value of the asset will instantly affect the solvency of the business.

As a result of the study, it was concluded that the current Standards, including both IAS 38 and IAS 2, do not provide useful information for the accounting of crypto assets, the most appropriate measurement basis is fair value and the changes in the valuation should be reported in the profit or loss statement. Given the identified issues and the rapid growth of the crypto-asset market, it becomes clear that standard-setting or restating activity is necessary to provide accounting guidance and ensure that financial statements present relevant and useful information to users of these financial statements. According to the results of the research, it has been seen that a significant number of enterprises have determined their own policies according to IAS 8.

1. GİRİŞ

Güven unsuru, sosyal yapılar arasındaki ilişkinin temel taşlarından biridir. Söz konusu husus ekonomik ilişki olduğunda ise güven unsuru ilişkinin adeta temelidir. Nitekim güveni tesis etmek amacıyla söz ve davranış kalıplarından öte yazılı dayanaklara başvurulur. İki taraf arasında fikir birliğinin yazılı hale getirildiği sözleşmeler, güven unsurunun kanıtlanabilir hale getirilmesinin en yaygın ve işlevsel çeşididir.

Bazı ekonomik ilişkilerde ise güven unsurunu tesis etmek için üçüncü bir güvenilir kişiye başvurulur. Bu hal, gerek kişilerin aralarında sözleşme dahi olsa daha sıkı bir güven ihtiyacı, gerekse de kişilerin fiilen bir araya gelememesinden kaynaklı güvenilir bir aracıya ihtiyaçtan kaynaklanır. Güvenilir üçüncü kişi, konusuna göre devlet kurumları, noterler, sivil toplum örgütleri vb. olabileceği gibi ekonomik ilişkilerde bankacılık sistemidir.

Bankalar her ne kadar güvenilir araçlar olarak faaliyetlerini sürdürseler de, ekonomik krizlerin önemli aktörleri olarak da kendini gösterirler. Yine böyle bir ekonomik kriz ile beraber, 2008 finansal krizini tetikleyen Lehman Brothers'ın 2008/Eylül ayında iflasından iki ay sonra, "Satoshi Nakamoto" takma adını kullanan bir kişi (veya bir grup) "Bitcoin: Eşten Eşe Elektronik Nakit Ödeme Sistemi" başlıklı teknik bir çalışma yayınlamıştır. Bu yayın ile güvenilir üçüncü taraf kurumun (ör. bankacılık sistemi) devreden çıkarılarak kullanıcılar arası güvenli para transferinin gerçekleştirilebileceği elektronik para sisteminin geliştirildiği duyurulmuştur.

Nakamoto yine aynı makalesinde ticaretin ve para trafiğinin çoğunlukla elektronik ortamda yapılmakta olduğu ve temel dayanağın güvenilir üçüncü taraflar olduğunu belirtmiştir. Sistemde bir sorun yokken süreç yolunda işlemektedir. Ancak güvene dayalı sistemin zayıflıkları her an sorun yaratmaya meyillidir. Buna ek olarak güvenilir üçüncü taraf ile çalışmanın bir de aracılık faaliyetinden doğan maliyetleri vardır. Bu tür komisyon giderleri de işlem yapan taraflara ek yük getirmektedir. Tüm bunların yanında bir miktar hile ve yolsuzluk olasılığının da her zaman mevcut olduğu makalede vurgulanmıştır.

Ticari işlemlerde güven sorununu aşmanın bir yolu kriptografik kanıt olarak öne sürülmüştür. Bu sayede güvenilir üçüncü taraf olmadan yalnızca iki taraf karşılıklı işlemlerini gerçekleştirebileceklerdir. Tersine işlemeyen bir yazılımla satıcılar ve alıcıların korunması sağlanmıştır. Yani yazılım sayesinde işlemler geri döndürülememekte ve taraflar yaptıkları işlemlerden zarar görmemektedirler. Oluşturulan yazılımın ana birimi olan dijital paranın çifte harcama tehlikesine ise iş kanıtı (proof of work) doğrulama tekniği ile çözüm bulunmuştur.

Sistem, dürüst kullanıcıların bilgisayar işlemcilerinin güçlerini adeta birleştirerek, kötü niyetli kullanıcıların işlemci gücünden daha fazla olacak şekilde ortak çalıştıkları sürece güvenlidir. Sonuç olarak güvenilir üçüncü tarafa ihtiyaç duyulmadan elektronik para transfer sistemi kurulmuştur. Önce

dijital imza ile yaratılan bir para çerçevesi oluşturulmuş ve sahipliği kuvvetli bir yazılımla korunmuştur. Yaratılan dijital paranın çifte harcama sorunu çözülmüştür. İşlemlerin tarihsel akışı çoğunluk kullanıcı tarafından onaylanmaktadır.

Bahsedilen bu para transfer sisteminin adı Bitcoin'dir. Bu sistem içerisinde geçerli para birimi ise yine aynı ad ile bitcoindir. Bitcoin adıyla duyurulan elektronik para sisteminin algoritması blokzincir teknolojisi kullanılarak yaratılan bir sistemdir. Nakamoto'nun makalesinde bile blokzincir kelimesi hiç geçmese de uygulanan yöntemler ve makalede yer verilen çeşitli şemalar sebebiyle blokzincir (Blockchain) kavramı doğmuş ve hızla gelişerek küresel ölçekte kabul gören temel bir teknolojik kavrama dönüşmeyi başarmıştır. Başlangıçta yalnızca uluslararası elektronik kripto para birimi olarak ün kazanan Bitcoin'in ekonomik hayattaki işlevi ve madencilik (mining) yolu ile nasıl kazanılabileceği konuşulurken, daha sonra Bitcoin'in alt yapısını oluşturan blokzincir teknolojisinin Bitcoin'den daha geniş bir kullanım alanı olabileceği değerlendirilmeye başlanmıştır.

Blokzincir teknolojisinin vaat ettiği yeniliklerin kripto para ile sınırlı kalmayıp daha da geliştirilebileceği düşüncesiyle hareket eden 18 yaşındaki Vitalik Buterin adlı bir genç, 2013 yılında, üzerinde Bitcoin gibi yalnızca para transferi yapılabilen bir platformdan ziyade, üzerinde yazılım ve uygulama yapılabilen bir platform kurmuştur. Ethereum adını verdiği bu platform Akıllı Sözleşmeler uygulaması ile ünlenmiştir. Ethereum, blokzincirine bağlanan bütün bilgisayarları birbirine bağlayarak tek bir büyük bilgisayarmışçasına çalışması mantığı ile çalışır. Yalnızca para transferi işlevini gören Bitcoin ile kıyaslandığında daha geniş imkânlar sunduğu anlaşılan Ethereum blokzinciri bu sayede kısa sürede ün kazanmıştır. Mevcut blokzincir platformlarının çoğu Ethereum üzerinde yapılan yazılımlarla hayata geçmiştir. Buna ek olarak Ethereum platformunda işlem yapılması ile beraber Ether adında bir jeton (token) yaratılarak Ethereum platformu üzerinde iş yapanlar tarafından kullanılmaya başlanılmıştır.

Blokzincir teknolojisi internetin icadından sonra ikinci yıkıcı bir teknoloji gelişimi olarak görülmektedir. Dünyada gerek bilimsel olarak gerekse ticari anlamda çok hızlı bir şekilde blokzincir tabanlı çalışmalar ve girişimler başlamıştır. Ülkemizde de TÜBİTAK bünyesinde blokzincir araştırma laboratuvarı kurulmuş, Ticaret Bakanlığı, Sanayi Bakanlığı, Savunma Sanayi Başkanlığı gibi devlet idarelerinde blokzincir teknolojisine dayanan girişimlerin uygulanabilirliği test edilmeye başlanmıştır. Blokzincir teknolojisini anlamaya ve uygulamaya yönelik TÜBİTAK ve çeşitli devlet idarelerinin öncülüğünde çalıştaylar düzenlenmeye başlanmış, üniversitelerde konferanslar verilmiştir. Aslında konunun özetine gelecek olursak, Dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmamak adına ülkemizde de blokzincir teknolojisini anlamaya ve uygulamaya yönelik çalışmalar başlamış ve devam etmektedir. Bu sebeplerle, piyasa kendisini blokzincir teknolojisine adapte ederken, girişimlerin, şirketlerin ticari

hayatta blokzincir teknolojisini kullanarak faaliyette bulunabildiği bir dünyada muhasebe biliminin bu değişimden uzak kalması düşünülemez.

Bu çalışmanın amacı, dünyada son yıllarda öngörülemeyen bir derecede gelişme gösteren blokzincir teknolojisine uzak kalınmasının kaybettireceği fırsatlardır. Bilim ve teknolojinin öncülüğünü yapan batı dünyasını geriden takip eden bir Türkiye algısının aksine, henüz dünyada oturmuş bir mevzuat düzenlemesi bulunmadığı da göz önüne alındığında, blokzincir tabanlı kripto varlıkların piyasada oluşturduğu etkilere, muhasebe alanında hazırlıklı olmak isteği ve arzusu, bu çalışmanın yapılmasında kilit rol oynamaktadır. Çalışmanın sonuçlarının muhasebe alanında uğraş veren her kesimde farkındalık yaratacağı ve tüm bu kesimlere fayda sağlayacağı umut edilmektedir.

2. KRIPTO VARLIK KAVRAMI

Kripto varlıklar, temelde blokzincir teknolojisi ile yaratılır ve dağıtılır. Bazı şifreleme teknikleri ile şifrelenerek güven unsuru sağlanmaya çalışılır. Üzerinde yaratıldığı blokzincir platformunda geçerli, değişim amacını sağlayan, bu platformda çalışanlara ödül olarak verilen, bu platformda hizmet sağlayanlara komisyon ödemesinde kullanılan hesap birimleridir. Kripto varlıklar yüklendiği vazifeye göre farklı tanımlanabilmektedir. Yatırımcı için ‘mal’, ‘altın’ gibi bir değer biriktirme aracı, işlem yapanlar için değişim aracı, hak ve sahipliğin değiştirilemez kayıt yöntemi, doğrulama mekanizmasının çalışmasını sağlayan madenciler için ise ödül niteliği taşır.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), kripto varlık terimini, "herhangi bir gerçek veya tüzel kişi için mali bir hak talebini veya mali yükümlülüğünü temsil etmeyen ve bir kuruluşa karşı mülkiyet hakkı içermeyen dijital varlık" şeklinde çok dar bir şekilde tanımlamıştır (ECB, 2019).

Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO), "algılanan veya doğal değerinin bir parçası olarak kriptografiye ve dağıtılmış defter teknolojisine (DLT) veya benzer teknolojiye dayanan ve para birimi, emtia veya menkul kıymet gibi bir varlığı temsil edebilen veya bir türev ürün olan bir tür özel varlık" olarak tanımlamıştır (IOSCO, 2019).

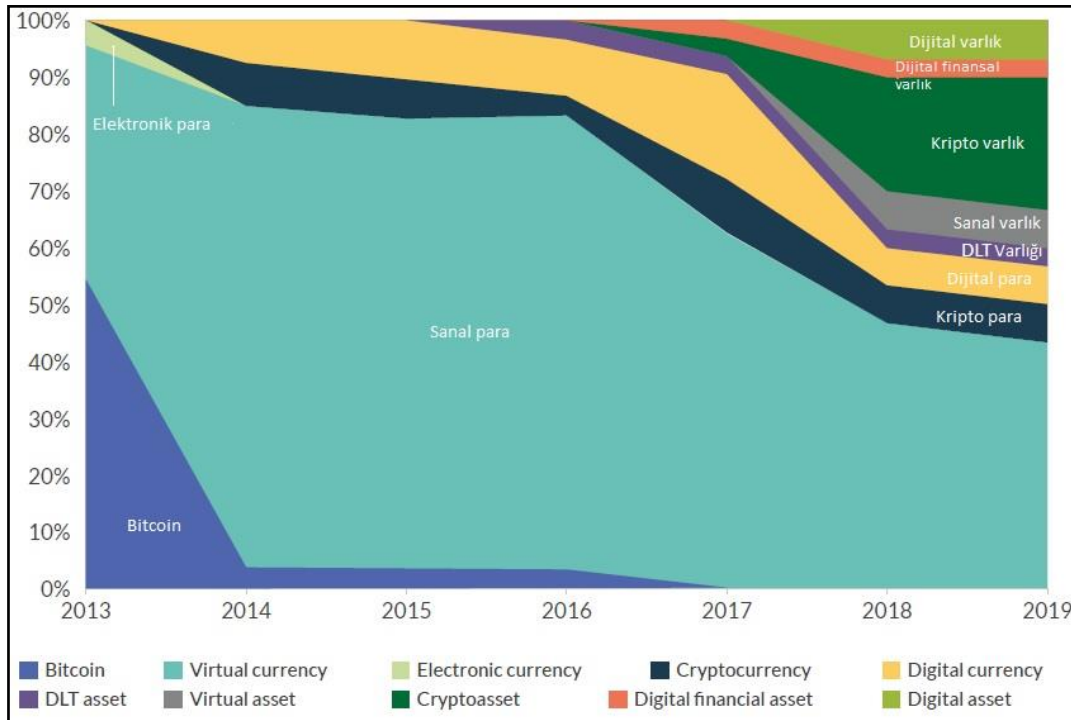
Finansal İstikrar Kurulu (FSB) benzer bir tanım ileri sürmüştür ve terimi "algılanan veya doğal değerinin bir parçası olarak öncelikle kriptografiye ve dağıtılmış defter veya benzer teknolojiye dayanan bir tür özel varlık" olarak tanımlamıştır (FSB, 2019).

FSB'nin tanımına uygun olarak Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi (ESMA), bir kripto varlığı "algılanan veya doğal değerinin bir parçası olarak kriptografiye ve dağıtılmış defter veya benzer teknolojiye dayanan bir tür özel varlık" olarak tanımlamıştır. ESMA terimi, hem 'sanal para birimleri' hem de 'dijital jetonları' adlandırmak için kullanır. Yani bir 'değerin' herhangi bir dijital temsili, bir fayda alma veya belirli işlevleri yerine getirme hakkı veya belirli bir amacı veya kullanımı olabilir veya

olmayabilir. ESMA'ya göre, kripto varlık ayrıca bir merkez bankası tarafından ihraç edilmeyen bir varlık anlamına gelir (ESMA, 2019).

Henüz resmi bir tanımı olmamakla beraber çalışmanın amaçları doğrultusunda, kripto varlık terimi şu şekilde tanımlanabilir: Bir tür dağıtılmış defter teknolojisi (DLT) ağında (örneğin, Blokzincir) yaratılan, aktarılan, depolanan ve kriptografi yoluyla doğrulanan değerlerin veya sözleşmeye dayalı hakların dijital bir temsili.

Dünya genelinde kripto varlık diye tanımladığımız yapılar için kullanılmakta olan terminolojiye baktığımızda ise yıldan yıla farklılık gösterdiği görülmektedir. Cambridge Üniversitesi Alternatif Finans Merkezince 23 ülkede yapılan bir araştırmaya göre kripto varlık olarak tanımlanan varlıkların farklı ülkelerin piyasalarında veya kamu otoritelerince nasıl isimlendirildiğine aşağıdaki şekilde yer verilmiştir.

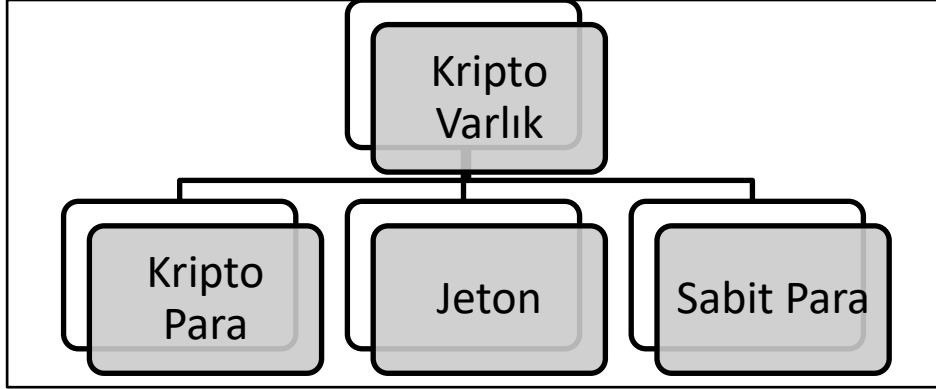
Şekil 1. Kripto Varlık Terminolojisi

Blandin, A. vd. (2019) "The Global Cryptoasset Regulatory Landscape Study" Cambridge Centre for Alternative Finance, University of Cambridge Judge Business School

Şekilden de görüleceği üzere 2013 yılında ağırlıklı olarak bitcoin ve sanal para (virtual currency) ismi kullanılmışken özellikle 2017-2018'den sonra başka isimler de kullanılmaya başlamış ancak 2019'da isimlendirme de en çok artış gösteren terim 'kripto varlık' (cryptoasset) olmuştur.

2.1. Kripto varlık çeşitleri

Çok farklı nitelikte, farklı amaçlara hizmet eden farklı türde kripto varlık olmasına rağmen genel manada kripto varlıkların çalışma prensibine göre kripto para ve jeton olarak ikiye ayrıldığı, literatürde de en sık bu şekilde kullanıldığı, ancak kripto para ve jetonlar ile benzer yönleri olmakla beraber bazı küçük farkları nedeniyle yeni bir ayırım olarak görülebilecek sabit para ayırımı dahil edilmiştir.

Şekil 2. Kripto Varlık Ayırımı

2.1.1. Kripto para

Bitcoin'in doğuşu ve gelişimi ile beraber bu tür varlıklara ilk etapta kripto para¹ denmiştir. Bu durum normaldir çünkü Bitcoin'in doğuşu zaten mevcut para ve bankacılık sistemine bir alternatif oluşturmaktır (Nakamoto, 2008). Bitcoinin 'para' özelliklerini üstlenerek kamuoyuna tanıtılması, bu türden varlıklara 'Kripto Para' denmesine yol açmıştır. Kripto varlık ayırımında bu türlere ödeme jetonları² da denmektedir.

2.1.2. Alternatif kripto paralar (Altcoins)

Bitcoin platformunun yazılım altyapısından veya benzeri şekilde blokzincir temel alınarak türeyen ancak Bitcoin'e yapılan eleştirileri de bertaraf edecek çözümler üretmeyi amaçlayan Bitcoin'in kardeşi diyebileceğimiz alternatif kripto paralara denir (Burniske & Tatar, 2018).

2.1.3. Jeton

Kripto varlık tanımından önce kripto para tanımı vardı. Aslında bitcoin tarzı kripto paralardan ziyade, yaratılan değer için para özelliğinden başka amaçlarla da kullanılabilmesine olanak tanıyan akıllı sözleşmelerle oluşturulan varlıklardır. Hizmet jetonları, Menkul kıymet jetonları, Değiştirilemez jetonlar (NFTs³) gibi türleri mevcuttur.

¹ Cryptocurrency

² Payment Tokens

³ Non-fungible tokens

2.1.4. Sabit para⁴

Ödeme jetonlarının ya da kripto paraların en ünlüsü ve en bilineni bitcoin gibi kripto varlıkların fiyatında aşırı dalgalanmalar kripto paralara olan güvenin inşa edilmesinde tereddütlere neden olabileceği endişesinden dolayı fiyatı tedavüldeki bir finansal varlığa sabitlenmiş yeni nesil kripto varlıklar türetilmektedir. Diğer bir deyişle hem kripto paranın getirdiği kolaylıklardan faydalanmak hem de fiyat dalgalanmalarından etkilenmemek için yaratılmış kripto paralardır.

3. KRİPTO VARLIKLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ KAPSAMINDA ULUSLARARASI UYGULAMALARIN ARAŞTIRILMASI

3.1. Literatür taraması

Dyhrberg (2015) makalesinde altın araştırmasında kullanılan asimetric GARCH metodolojisini uygulayarak Bitcoin'in riskten korunma konusunda kullanılabilirliğini keşfetmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda Bitcoin'in Financial Times Menkul Kıymetler Borsası Endeksi'ndeki hisse senetlerine karşı bir koruma olarak açıkça kullanılabilmesine ulaşılmıştır. Ek olarak, kısa vadede Amerikan dolarına karşı da bir koruma olarak kullanılabilir. Böylece Bitcoinin altınla aynı riskten korunma yeteneklerinden bazılarını sahip olduğu ortaya konulmuştur.

Raibornand & Sivitanides (2015) kripto paraların muhasebe sorunlarına değindiği makalesinde; sanal para birimlerinin özelliklerinin karmaşık olmasının muhasebenin yenilikçi dijital para birimi alanını görmezden gelebileceği anlamına gelmeyeceği, sanal para birimi işlemlerinin sayısı ve sanal para birimini kabul eden kuruluşların sayısı arttıkça, ayrıntılı muhasebe süreçleri ve açıklamalarına duyulan ihtiyacın daha kritik hale geleceği, muhasebenin verimli ve etkili karar vermeyi sağlayacak şekilde ticari işlemler hakkında kamuya bilgi sağlama sorumluluğu olduğu, işletmenin dili olarak muhasebenin, bu yeni para birimi “lehçesini” kabul etmeye istekli olması ve kuruluşların iletişim kurabileceği ve yatırımcıların ve alacaklıların kripto para birimi işlemlerinin finansal sonuçlarını anlayabileceği güvenilir raporlama sağlaması gerektiği üzerinde durmuşlardır.

Ateş (2016) kripto paralarla işlem yapan işletmelerin mevcut olduğu, hatta çalışanların ücretlerinin bile kripto paralarla ödenen örnekler olduğu, bu nedenlerle muhasebenin temel kavramlarından “Özün Önceliği Kavramı” gereğince, yabancı para olarak değerlendirilmesini ve diğer yabancı paralar gibi 100 Kasa ana hesabının altında “bitcoin kasası” şeklinde bir yardımcı hesapta kayda alınması gerektiğini öne sürmektedir. Kripto paranın aktiften çıkarılmasında ise oluşan kur farkının kambiyo kârı/zararı hesaplarında izlenmesi gerektiğine değinmiştir. Son olarak kripto paranın bir borsadan alınması halinde borsaya ödenen komisyonun komisyon gideri olarak kaydedilmesi gerektiğini belirtmiştir.

⁴ Stable Coin

Koçoğlu vd. (2016) çalışmalarında, Bitcoin borsalarının işleyişi ve Bitcoin fiyatının oluşumunu ele almışlar, Bitcoin borsalarının etkinliği, likiditesi ve oynaklığını analiz etmişlerdir. Sonuç olarak, Bitcoinin artan popülerliğine ve kullanım alanına rağmen, henüz rüştünü ispat etmemiş bir para birimi olduğu, yatırım aracı olarak ele alındığında da yüksek getirisine rağmen, güvenilir bir araç olmadığı, volatilitésinin çok yüksek olduğu ve spekülâtif kullanıma açık olduğunu aktarmışlardır.

Ram vd. (2016) literatür taraması ve ek olarak muhasebe uzmanları ile görüşme yoluyla yapılan çalışması sonucunda; Bitcoin'in bir değer biriktirme aracı olarak veya spekülâtif amaçlarla kullanıldığı durumlarda, katılımcıların gerçeğe uygun değerde ölçümü tercih ettikleri, elde edilen sonuçlara göre gerçeğe uygun değer bilgisinin, Bitcoin fiyatının altında yatan oynaklığı ve bir finansal kaynak olarak doğasını iletmek için en uygun yöntem olduğunu gösterdiğini, buna karşılık Bitcoinin mal veya hizmet üretiminde veya tedarikinde kullanıldığında, katılımcıların ölçüm için maliyet esasını tercih ettiğini, paranın tarihi maliyetinin yönetimin ve raporlayan işletmenin paraların satışından veya kullanımından kar elde etme kabiliyetinin değerlendirilmesi için daha faydalı bilgiler verdiği sonuçlarına ulaştığını bildirmiştir.

Tan & Low (2017) elinde Bitcoin bulunduran işletme örneğinden hareketle, Bitcoinin kar amaçlı alınıp, bekletilip, satılması hareketlerinin tıpkı bir mal alış satışına benzediği, bu sebeple IAS 2 Stoklar standardı hükümlerinin muhasebeleştirme sürecinde uygun görüldüğü, diğer taraftan finansal araç tanımına uymadığı yani bir tarafın aktifinde bir artış diğer tarafa bir yükümlülük yükleyen bir sözleşme niteliği olmadığı için IAS 32 tanımları uyarınca finansal araç gibi muhasebeleştirilemeyeceği, bunlara ek olarak ödeme aracı olarak kullanılması halinde nakit ve nakit benzerleri gibi muamele görebileceği konularına değinmişlerdir.

Dizkırıncı ve Gökgöz (2018) de kripto paralarla yapılan cari işlemlerden bahisle yabancı para olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Serçemeli (2018) madencilik faaliyeti ile uğraşanların elde ettikleri kripto paraların tıpkı doğal maden gibi değerlendirilebileceğini belirtmiş ve stok olarak ele alınması gerektiğini, maliyetlerin ise türüne göre Direkt İlk Madde Malzeme ve Genel Üretim Giderleri olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bitcoin alım satımından kar etmeye çalışan işletmelerin ise yabancı para gibi Kasa hesabı altında takip edilmesi gerektiğini, borsalara ödenen ücretlerin ise komisyon gideri olması gerektiğini söylemiştir.

Şahin (2018) yaptığı çalışmasında kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak ele alınması ve bu şekilde muhasebeleştirilmesinin en uygun yöntem olduğu kanaatine varıldığını, kripto para işlemlerinde kripto paraların alış ve satış tarihlerindeki kur değerleri arasında oluşan olumlu farktan doğan kazancın vergiye tabi tutulması gerektiğini aktarmıştır.

Öztürk vd. (2018) Bitcoin'i bir çeşit hedge enstürmanı olarak değerlendirdikleri makalelerinde Bitcoin'in dünyanın önemli vadeli işlem borsalarında listelendiğini, Bitcoin'in bir yatırım aracı olarak görülebilmesi için verimli bir piyasada işlem görmesi, fiyatlama formasyonunun belirginleşmesi ve portföyler için bir çeşitlendirme aracı olabilmesi gibi bazı şartların gerekli olduğu, ana akım varlık grupları ile Bitcoin arasındaki uzun vadeli ilişkiyi Johansen Eşbütünleşme testi ile inceleyen çalışma sonuçlarına göre Bitcoin'in altın haricinde diğer geleneksel finansal ve emtia varlıklarından bağımsız bir hareket gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Bitcoin'in söz konusu bağımsız hareketi Bitconomi olarak tanımlanırken bu durumun mikro seviyede riskli bir varlığın makro anlamda portföylerin riskini düşürebileceği anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Kuzey Kore ve Ukrayna gerilimlerinde Bitcoin fiyatındaki artışlar ve altın ile Bitcoin arasındaki uzun vadeli pozitif ilişki yüksek varyansı nedeniyle eleştirilen Bitcoin'in gelecekte güvenli liman olabileceğine dikkat çekmişlerdir.

Procházka (2018), Bitcoin ve diğer kripto paraların muhasebeleştirilmesini ele aldığı makalesinde; literatür taramasından elde edilen kanıtlar ve kripto para birimlerinin fiyat oynaklığına ilişkin son zaman serisi verilerinden hareketle kripto para birimlerinin yatırım amacıyla alındığında finansal tablo kullanıcıları için gerçeğe uygun değer muhasebesinin en uygun yararlı bilgi kaynağı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca mevcut UFRS rehberlerinin derinlemesine incelenmesi sonucunda, kripto paraların sınıflandırma ve ölçümde herhangi bir belirli standart veya yorum tarafından ele alınmadığının görüldüğü, satın alma amacına bağlı olarak, çoğunluğu nakit, stok ve yatırım olmak üzere birden fazla varlık kategorisine girebileceği, maddi olmayan varlıklarla aynı ekonomik özelliklere sahip olmamasına rağmen maddi olmayan duran varlık tanımını da karşıladığı hususlarına da değinilmiştir.

Kızıl (2019) kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi konusunda seçenekli yaklaşmıştır. Bu varlıkların menkul kıymet olarak kabul edilmesi halinde değer artışı kazancı üzerinden gelir vergisine tabi olması gerektiği, 118 Diğer Menkul Kıymetler hesabı altında aktifleştirilerek 645 Menkul Kıymet Satış Karlarında olumlu farkların, 655 Menkul Kıymet Satış Zararlarında olumsuz farkların muhasebeleştirilmesi gerektiği,

Nakit olarak değerlendirilmesi halinde tıpkı yabancı paralar gibi VUK'a göre borsa rayici ile değerlendirilmesi gerektiği, borsa rayici bulunmadığı durumlarda mukayyet değer, bunun da bulunmaması durumunda emsal bedeli ile değerlendirileceği, 100 Kasa hesabı altında muhasebeleştirilmesi gerektiğini, olumlu kur farklarının 646 Kambiyo Karları, olumsuz kur farklarının 656 Kambiyo Zararları hesabında takip edilmesi gerektiği,

Döviz gibi para olarak nitelendirilmemesi halinde ise 108 Diğer Hazır Değerler hesabında veya 104 Bitcoin Hesabı gibi boş bir hesap grubunda aktifleştirilebileceğini savunmuştur.

Kripto paranın emtia olarak kabul edilmesi halinde alınıp satılması faaliyetinin ticari kazanç olacağı, dolayısıyla gelir vergisine tabi olacağı, eğer devamlı olarak bu faaliyet yapılmıyorsa, yani geçici bir

kazanç elde etme durumu varsa bu sefer de Arızı Kazanç olarak kabul edilerek gelir vergisine tabi olacağı, eğer bu parayı döviz bürosu gibi alım-satım aracılığı yapan şirketler gibi faaliyet yürütülüyorsa eğer, bu tür müesseselerin yalnızca anonim şirket olması şartı nedeniyle kurum kazancı üzerinden kurumlar vergisine tabi olması gerektiği,

Emtia olarak kripto paranın aktifleştirilmesi 153 Ticari Mallar hesabı üzerinden, satılması halinde ise 600 Yurt İçi Satışlar ve 621 Satılan Ticari Mal Maliyeti hesaplarının kullanılması gerektiği hususlarına yer verildiği görülmüştür.

Temelli (2019), kripto paraların muhasebeleştirilmesinde kullanım alanı ve şekli dikkate alınarak, özün önceliği kavramı gereğince muhasebe kayıtları bitcoinin döviz birimi, hazır değer, menkul kıymet ya da ticari mal olarak değerlendirilmesine göre yapılması gerektiğini, muhasebenin temel kavramları, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve muhasebe standartları çerçevesinde bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin ele alınması ve muhasebeleştirilmesinin önem arz ettiğini belirtmiştir.

Yalçın (2019) madencilik işletmelerini hizmet işletmelerine benzettiğini, hizmet karşılığı elde edilen kripto aracın işletme için faaliyet geliri olduğu, böylece elde edilen ödüllerin satış gelirleri, maliyetlerin ise hizmet üretim maliyetleri olduğu, elde edilen kripto araçların kolaylıkla Türk Lirasına çevrilebilmesi nedeniyle “Diğer Hazır Değerler” olarak raporlanabileceğini belirtmiştir.

Satılan mal/hizmet karşılığında alınan kripto paranın ise yine diğer hazır değerler gibi nakit benzeri finansal varlıklar olarak raporlanacağı, konvertibilitesinin düşük ve değerindeki değişim riskinin yüksek olduğunun açıklanması gerektiği, komisyon ve nakde çevirme giderlerini pazarlama satış dağıtım giderleri olarak muhasebeleştirileceğine değinmiştir.

Bilgili & Cengil (2019), kripto paraların bir malvarlığı değeri olduğunu, böylece ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilmesinin mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Henüz ülkemizde kripto paraların itibari para olarak tanınmaması nedeniyle yalnızca aynı sermaye olarak getirilebileceğini açıklamışlardır.

Bruhanskyi & Spilnyk (2019) kripto paraların bir mülk, varlık gibi ele alınması gerektiği, elde edildiği zamandaki piyasa fiyatından ölçülmesi gerektiği, varlığa dayalı kripto varlıkların dayalı olduğu varlığa uygun muhasebe politikası geliştirilmesi gerektiğini, hizmet jetonlarının tıpkı bir ön ödeme gibi ele alınması gerektiğini, menkul kıymet jetonlarının ise finansal varlık özelliği göstermesi nedeniyle buna uygun muhasebeleştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Nihayetinde kripto varlığın üretiliş ve elde tutuluş amacının önemli olduğunu, işletme yönetiminin bu hususları göz önüne alarak karar vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Eren vd. (2020) birçok kripto paranın maddi olmayan duran varlık tanımını karşıladığı, yani UMS 38 kapsamında değerlendirilebileceği, UMS 38 uyarınca kripto paraların ilk muhasebeleştirilmesinin

maliyet modeline göre, sonraki muhasebeleştirilmesi ise maliyet ya da yeniden değerlendirme yöntemlerinden birine göre yapılabileceği, sınırsız kullanım ömrüne sahip MODV olarak kabul edilebileceği, maliyet esasına göre UMS 36'ya göre varlıklarda meydana gelen değer düşüklüğünün kar veya zarar tablosuna kaydedilebileceğini belirtmişlerdir.

Güdelci (2020) ise makalesinde yapılan değerlendirmeler ve karşılaştırmalar sonucunda kripto paraları en doğru sınıflandırmanın maddi olmayan duran varlık olduğu sonucuna ulaştığını vurgulamıştır.

Ulucan Özkul & Baş (2020) bir nesnenin, bir varlığın para olarak kabul edilmesinin kaynağının psikolojik olduğunu, diğer bir deyişle toplumun geneli tarafından kabul gördüğü ölçüde ödeme aracı olarak kullanılabilirliğini üzerinde durmuşlardır. Kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda ise; ne ulusal ne de uluslararası çapta bir mevzuat düzenlemesi bulunmadığı, muhasebenin işletme içi ve dışı bilgi kullanıcılarına doğru bilgi sunmak yükümlülüğünün bulunduğu, muhasebeleştirme sorununun kripto paranın nasıl tanımlanacağı ile alakalı olduğunu vurgulamışlardır.

Çalışmanın devamında kripto varlıkların emtia olarak ele alınabileceği, bu haliyle 157-Diğer Stoklar altında aktifleştirilebileceği; stokların aksine nakde dönüş hızının daha hızlı olabilmesi sebebiyle kripto paraların para olarak nitelendirilmesinin zor olduğu, hazır değer olarak kabul edilmesi halinde 104-Kripto Paralar veya 108-Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilebileceği, değerlendirme ve dönüştürme farklarının ise 646-Kambiyo Karları ve 656-Kambiyo Zararlarında takip edilebileceği; kripto paraların gerek Sermaye Piyasası Kanunu, gerekse de UFRS/UMS'lere göre menkul kıymet/finansal araç tanımına uymadığı; kripto paraların özelliklerinin benzemesi nedeniyle maddi olmayan duran varlık olarak sınıflandırılabilirliği ve UMS 38'e göre muhasebeleştirilebileceği aktarılmıştır.

Yüksel (2020) IASB Yorumlama Komitesinin tavsiye kararından hareketle satış amaçlı elde tutulan kripto paraların stok olarak, diğer hallerde ise maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini, kripto para haricinde diğer tokenların ise, menkul kıymet özelliği gösterdiği ve Diğer Menkul Kıymet olarak, uzun vadeli yatırım amaçlı olanların ise Diğer Mali Duran Varlık olarak muhasebeleştirilmesi gerektiğini aktarmıştır.

Haziran 2019'da IFRS Yorumlama Komitesi kararı yayımlanmıştır (IASB, June 2019). Komite, bir kripto varlık alt kümesi olan kripto paralar hakkında görüş bildirmiştir. Kripto parayı, güvenlik için kriptografi kullanan dağıtılmış bir deftere kaydedilen, yetkili resmi bir makam tarafından verilmemiş, hamil ile karşı bir taraf arasında bir sözleşmeye yol açmayan dijital veya sanal para birimi olarak tanımlamıştır. Kripto paranın özelliğinden hareketle fiziksel özü olmayan tanımlanabilir parasal olmayan bir varlık ve ayrıca ayrılabilir, bölünebilir, işletmeden ayrı olarak tanımlanabilir olması dolayısıyla maddi olmayan varlık tanımına uyduğunu ve UMS 38 Maddi Olmayan Varlıklar Standardı

hükümlerine uygun muhasebeleştirme işlemlerinin yapılması gerektiğini açıklamışlardır. Ancak işin normal seyri içinde satış için tutulan kripto paraların ise UMS 2 Stoklar Standardına göre muhasebeleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Komite bu karara varırken kripto paraların UMS 32 Finansal Araçlar: Sunum Standardında yer alan finansal araçların hiç birine tanım olarak uymadığını değerlendirmiş ve kripto paraların finansal varlık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni, kripto para biriminin nakit olmamasıdır, başka bir işletmenin özkaynak aracı olmaması, hamil için sözleşmeye dayalı bir hak doğurmaması ve hamilinin kendi özkaynak araçlarında ödenecek veya ödenebilecek bir sözleşme olmamasıdır.

Ancak söz konusu kararda Yorumlama Komitesinin yalnızca kripto para olarak nitelendirilen ödeme jetonlarının muhasebesi üzerinde durduğu, diğer jetonların niteliğine uygun başkaca konulara değinmediğini de belirtmekte fayda vardır.

3.2. Araştırmanın konusu ve önemi

Araştırmanın konusu: kripto varlıkların diğer ülkelerde yerleşik işletmelerce ne şekilde muhasebeleştirildiği, hangi sınıflandırmalara tabi tutulduğu, nasıl ölçüldüğü ve nasıl raporlandığıdır. Konunun önemli olup olmadığı, gündemi ne kadar işgal ettiğinden ziyade piyasada ne kadar büyüklüğe sahip olduğu, işlem hacminin büyüklüğü ile ilgili olmalıdır. Piyasada arz ve talebi olan ve işlem gören her ürün muhasebe ve finans açısından göz atmaya değerdir. 2008 yılında ortaya çıkarak son 10 yılda hızla gelişen blokzincir teknolojisi ile beraber yaratılan kripto varlıklar, piyasada fiili olarak işlem görmeye başlamışlar ve işlem hacimleri büyük meblağlara ulaşmıştır. Bu satırların yazıldığı tarihlerde dokuz bine yakın kripto varlığın toplam piyasa hacmi 2 trilyon dolara yaklaşmış, tek başına bitcoinin hacmi 1 trilyon doları aşmıştır.

Araştırmanın sonucunda ulaşmaya çalıştığımız sonuç şudur: Kripto varlık piyasası on yılda büyük bir gelişme göstererek büyük işlem hacimlerine ve portföy büyüklüklerine ulaşmıştır. Dünya piyasaları kripto varlıklarla meşgul olmaya, faaliyetlerini blokzincir tabanlı platformlarda yürütmeye, blokzincir teknolojisinin getirdiği dağıtılmış defter düzeni, aracısız düşük maliyetlerle işlem yapabilme kabiliyeti, güvenli ve şeffaf iş akışının getirdiği fırsatlarla kazanç elde etmeye başlamıştır. Ülkemizin de bu değişimden uzak kalması düşünülemez. Çalışmamız blokzincir tabanlı teknolojiler ile yaratılan kripto varlıkların muhasebe bilimine yansımalarını, cari mevzuat eksikliklerini, yapılması gereken mevzuat değişikliklerini ortaya koyacak olup gelecekte beklenen piyasa faaliyetlerine hazırlıklı olunması, dünya piyasalarından ve muhasebe mevzuatındaki gelişmelerden geri kalmamak adına önemlidir.

3.3. Araştırmanın amacı

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeveye göre genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, finansal tablo kullanıcıları dediğimiz mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler, kredi veren diğer taraflar, kamu kurumları ve düzenleyici kuruluşlara, raporlayan işletme hakkında o işletmeye kaynak

sağlamaya ilişkin kararlar verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır. Bu kararlar, mevcut ve potansiyel yatırımcıların, borç verenlerin ve kredi veren diğer tarafların beklediği getirilere, örneğin temettü, anapara ve faiz ödemelerine ya da piyasa fiyatlarında meydana gelen artışlara bağlıdır. Yatırımcıların, borç verenlerin ve kredi veren diğer tarafların beklediği getiriler, işletmenin gelecekteki net nakit girişlerinin tutarı, zamanlaması ve belirsizliğine bağlıdır. Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflar, bu değerlendirmeleri yapmak için bilgiye ihtiyaç duyar.

Standartlar geliştirilirken, azami sayıdaki asli kullanıcının ihtiyaçlarını karşılayacak bir bilgi setinin sağlanması amaçlanır. Ancak, ortak bilgi ihtiyaçlarına odaklanması, raporlayan işletmenin en çok asli kullanıcılarından oluşan bir alt küme için faydalı olan ek bilgileri finansal rapora dâhil etmesine engel teşkil etmez.

2008 yılında Bitcoin kripto parasının ortaya çıkması ile beraber geçen son on yılda blokzincir tabanlı kripto varlık teknolojisi ve piyasası umulmadık boyutlarda gelişme göstermiştir. Ancak henüz yasal bir zemine sahip olmayan kripto varlıklar yaratıldığında, piyasaya arz edildiğinde, elde edildiğinde, el değiştirdiğinde, satıldığında işletme için farklı etkiler söz konusu olacaktır.

Kripto varlıkların sınıflandırılması, ölçülmesi, muhasebeleştirilmesi ve raporlanması aşamalarını içeren genel amaçlı finansal raporlamanın uluslararası örgütler ve diğer ülkelerdeki işletmelerce nasıl gerçekleştirildiği ve buna ilişkin görüşlerin ne şekilde oluştuğu taranarak, ülkemizde yapılacak olan muhtemel bir mevzuat düzenlemesine ve buna mukabil ülkemizde faaliyet gösteren ve kripto varlıkla iştigal edecek olan işletmelere ışık tutmak amaçlanmıştır.

3.4. Araştırmanın kapsamı ve kısıtları

Kripto varlık piyasası son on yıldır gelişimini sürdürse de bu tür varlıkları edinerek finansal raporlarında raporlayan işletmelerin davranışlarını en isabetli ölçebilmek adına çalışma evrenimiz dünyada tüm ülkelerin kripto varlıklarla iştigal eden işletmeleri olarak belirlenmiş, örneklem olarak ise kripto varlıkların gelişim göstererek aslen muhasebe düzenleyici örgüt ve kuruluşlarında tartışılmaya başlandığı yıllar olan 2017 ilâ 2020 yılları (bu yıllar dahil) arası seçilmiştir. Erişim imkanı nedeniyle Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre finansal rapor düzenlemek ve bunları yayınlamak zorunda olan halka açık işletmelerin finansal raporları kapsam içine alınmıştır.

Rapor dili olarak yalnızca İngilizce dilinde düzenlenen raporlar araştırmamıza dâhil edilmiş, İngilizce'den farklı bir dilde düzenlenen raporlar araştırma kısıtı olarak belirlenmiştir. Ancak araştırma sonuçları kısmında ayrıntılı değinildiği üzere Amerika ve Kanada gibi öncü ülkelerde kripto varlıklarla iştigal eden işletme sayısı bir hayli fazla olup, diğer ülkelerin muhasebe otoritelerince ülkelerinde ya hiç örnek olmadığı ya da birkaç örnek olduğu beyan edilmiştir.

IASB (July 2018) tutanaklarında Kanada dışında (Amerika'nın kendi muhasebe otoritesi FASB vardır.), önemli ölçüde kripto para raporlayan firma bulunmadığı, Belarus, Estonya, Japonya ve İsviçre'de ise kripto varlık bulunduran birkaç işletmenin yerel muhasebe mevzuatlarına uygun olarak kripto paraları raporladıkları bildirilmiştir. Dolayısıyla yerel mevzuata göre raporlama yapan ülkeler de araştırma kısıtı olarak belirlenmiştir. Az sayıda örnek uygulamanın istatistiki açıdan anlamlı sonuç vermeyeceğinden dolayı araştırma dışı bırakılmıştır. Araştırma kısıtlarının hacmi küçük olduğundan araştırmanın sonuçlarını önemli ölçüde etkilemeyeceği düşünülmektedir.

3.5. Araştırma soruları

Kripto varlık piyasası son on yılda büyük gelişme göstermiş ve piyasa hacmi trilyon dolarla konuşulmuştur. Ancak ne var ki kripto varlıkların Türkiye piyasalarında hayata geçebilmeleri ve işlem görebilmeleri için henüz mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır. Topluma şeffaf bilgi sağlanması gerekliliği kaçınılmazdır. Ülkeler yasalarını, vatandaşlarının adil ve eşit bir şekilde çıkarlarını korumak ve bununla beraber kamu düzenini korumak için düzenlerler. Bununla beraber ülke ekonomisinin ve finansal ekosistemin gelişmesi fırsatlarını da yakalamak gerekir. Bu fırsatlar dünya piyasaları ve teknolojik gelişmeleri yakından takip etmekle olur. Piyasa geliştiğinde yasal zeminin geride kalarak vatandaşların zarar görmesine yol açmamalıdır.

Bu kadar hızlı gelişen ve finansal ekosistemde yasal olarak henüz yer almasa da reel ekonomide işlem görerek alınıp satılmaya, yatırım yapılmaya başlanan kripto varlıkların mutlaka muhasebeleştirilmesi ve raporlanması gerekecektir. Blokzincir gibi yeni bir teknolojinin güven ortamında yayılıp gelişebilmesi için yapılan işlemlerin kayıt altına alınması, ülke mevzuatının kullanıcıların çıkarlarını koruyacak şekilde düzenlenmesi, devletin vergi kaybını önleyecek tedbirler alınması, kripto varlık piyasasında işlem yapacak şirketlere yatırım yapmak isteyen yatırımcıların da bu şirketlerle ilgili bilgi sahibi olmaları elzemdir.

Bu nedenlerden dolayı araştırma sorumuz: Kripto varlıkların tanımlanması, sınıflandırılması, ölçülmesi, değerlemesi, muhasebeleştirilmesi ve raporlanması uluslararası muhasebe/finansal raporlama standartlarına göre nasıl yapılmalıdır?

3.6. Araştırma metodolojisi

Çalışma konumuz deneysel çalışmaya izin vermemekte olup, blokzincir teknolojisi ile beraber yaratılan kripto varlıkların muhasebe bilimini neden ve nasıl etkilediği, muhasebe alanı içerisinde nerede yer alması, nasıl ele alınması gerektiğinin ortaya konulması için tümevarımsal hipotez oluşturmayı sağlayan nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Söz konusu sürecin muhasebe alanına nasıl uyumlu hale getirilmesi, tümevarım yaklaşımı ile genele etki eden bir açıklamaya ihtiyaç duyulması, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi sürecinin sayılardan ziyade açıklama yoluyla anlatılmaya müsait olması (Maxwell, 2018), nitel araştırma yönteminin seçiminde etken olmuştur.

3.7. Veri toplama tekniği

Öncelikle yeni bir teknolojik gelişme olması sebebiyle blokzincir teknolojisi, altyapısı, kripto varlık yaratım süreci, kripto varlık türlerinin teknik incelemesi yapılmıştır. Teknik inceleme doküman incelemesi yöntemiyle ortaya konulmuştur. Doküman incelemesine literatür taraması eşlik etmiş ve kripto varlıkların muhasebe ve finans bilimlerine temas eden kısımları saptanmıştır. Kripto varlıkların uluslararası muhasebe/finansal raporlama standartları çerçevesinde yerinin tespiti amacıyla mali mevzuat ile beraber diğer ülkeler uygulamaları ve işletmelerinin finansal raporları taranmıştır.

3.8. Geçerlilik

Blokzincir teknolojisinin yeni bir teknoloji olması, içerisinde birçok yabancı ve teknik terim barındırması, her ne kadar uluslararası arenada çeşitli uygulamalarına rastlansa da ülkemizde tanınırlığının göreceli az olması, kripto varlık gibi elle tutulamayan, tamamen soyut, dijital bir yapı üzerinden bazı somut sonuçlara ulaşmanın tam olarak anlaşılabilmesi gibi çalışmanın geçerliliğini etkileyecek tehditler olacağı öngörülmektedir.

Yöntemler ve prosedürler geçerliliği garanti etmese de geçerlilik tehditlerinin bertaraf edilmesinde ve inandırıcılığının artırılmasında hayati rol oynarlar (Maxwell, 2018). Geçerlilik kaygımız, zengin veri, karşılaştırma, çeşitleme, görüş alma, destek alma yöntemleri ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple geçerlilik tehditlerini en aza indirebilmek için ‘zengin veri’ sağlayacak şekilde uluslararası kurum ve kuruluşların görüşleri ve uygulamalarının taranması geniş kapsamlı yapılmış, bu bulgular mevcut mevzuat ile karşılaştırılarak sonuçları tartışılmıştır.

3.9. Araştırma sonuçları

Araştırma içeriği finansal raporlar; Amerika için “[SEC.gov | EDGAR Full Text Search](https://www.sec.gov/edgar/search/)⁵” resmi web sitesi üzerinden sağlanmış, 2017-2020 yılları arasında “10-K” yıllık raporlar baz alınarak inceleme gerçekleştirilmiştir. Arama kriteri olarak sunulma yılı 01/01/2018 - 02/03/2021 tarih aralığı ve kelime kriteri olarak “crypto” seçilmiş, arama sonucunda gelen 134 işletmeye ait 313 adet finansal rapor taranmıştır.

Yabancı işletmelerin finansal raporları taranırken Finansal Durum Tabloları, Kar veya Zarar Tabloları, Diğer Kapsamlı Gelir Tabloları, bu tablolara ait tüm açıklama ve dipnotlar incelenmiştir. İnceleme esnasında tüm dokümanlar içerisinde “crypto”, “cryptocurrency”, “cryptoasset”, “coin”, “digital asset”, “digital currency”, “mining” kelimeleri üzerinden araştırma yapılarak sürenin etkin ve verimli kullanılması sağlanmıştır.

⁵ <https://www.sec.gov/edgar/search/>

Amerika’da faaliyet gösteren halka açık işletmelerden “crypto” arama kriteri ile 134 adet işletmeye ait 313 adet 2017-2018-2019-2020 yıllarına ait yıllık finansal rapordan (10-K) 251 adet raporun içerisinde bazı kripto varlık çalışmalarından, çalışma niyetlerinden, piyasaya olan ilgiden vb. konularda bahsedilse de bu raporların hiçbir varlık içermediği görülmüştür. Bir işletmenin ise açıklama bülteninde maddi olmayan varlık olarak kripto varlık elinde bulundurduğunu belirtmesine karşın finansal raporlarına ulaşamadığı için kapsam dışı bırakılmıştır. Kalan 23 adet işletmeye ait finansal raporlarda yer alan ayrıntılı sonuçlara EK-1’de yer verilmektedir.

Kanada’da faaliyet gösteren halka açık işletmeler için ise “Listings | CSE - Canadian Securities Exchange⁶” resmi web sitesinden, site üzerinde arama filtresi olarak sunulan ‘blockchain’ belirteci kullanılarak tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda toplam 651 adet halka açık işletmeden 34 tanesinin blokzincir ile iştigal eden işletmeler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 2017 ilâ 2020 yılları arasında tespit edilen bu 34 işletmenin 80 adet finansal raporu incelemeye tabi tutulmuştur. İnceleme sonucunda, 34 işletmeden yalnızca 15 tanesinin finansal raporlarında kripto varlıklar ile ilgili raporlamada bulunduğu, diğerlerinin ise yalnızca blokzincir veya kripto varlıklar ile hizmet, proje, faaliyetleri ile ilgili açıklama veya niyetlerden bahsedildiği görülmüştür (Ek-2).

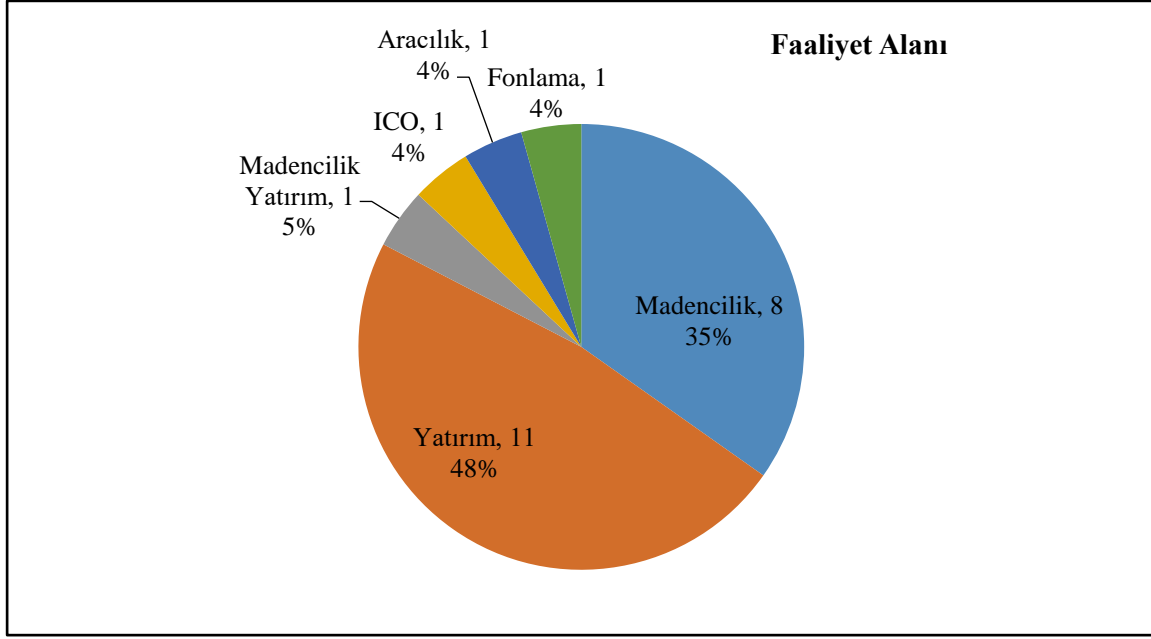
Avustralya’da ise yalnızca bir adet işletmenin kripto varlık raporladığına rastlanılmış, istatistiki olarak anlamlı olmasa bile bilgi amaçlı son kısımda sonuçlara değinilmiştir.

Ülkeler arası davranış farklılıklarının rahat görülebilmesi adına Amerika, Kanada ve Avustralya için ulaşılan sonuçlara ayrı ayrı yer verilmiştir.

3.9.1. Amerika’da kripto varlık raporlayan işletmeler

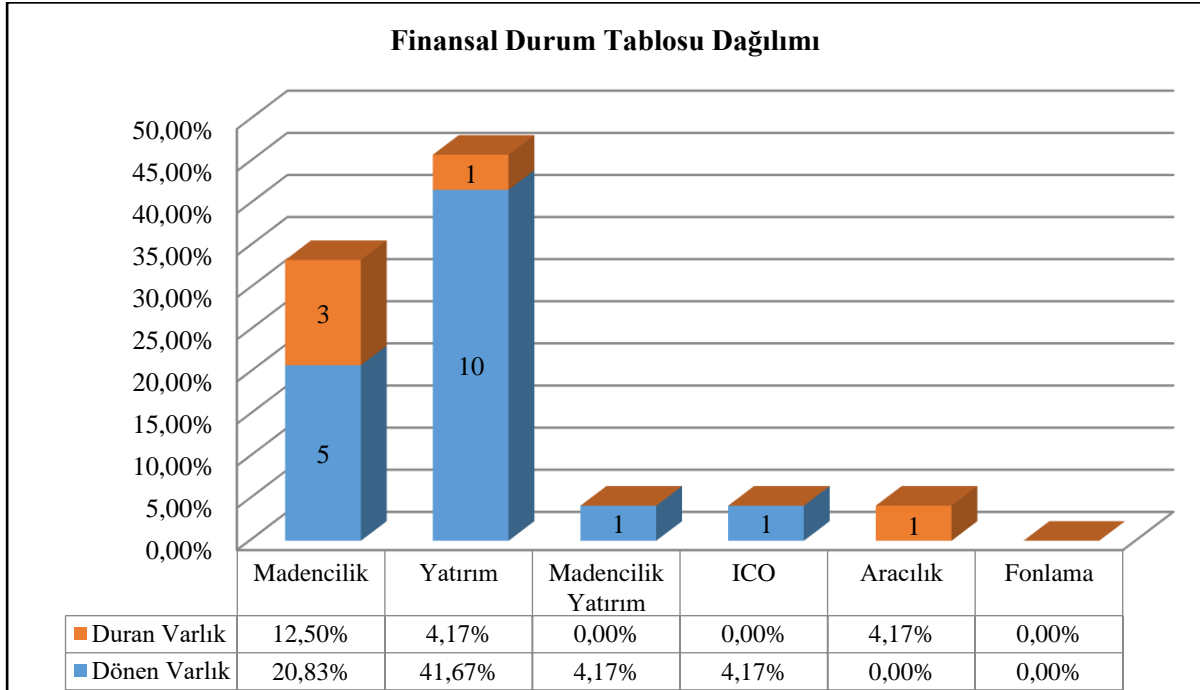
Amerika’da faaliyet gösteren kripto varlık raporlayan işletmelerin faaliyet alanına göre ayrımı aşağıdaki gibidir.

⁶ <https://www.thecse.com/en/listings>

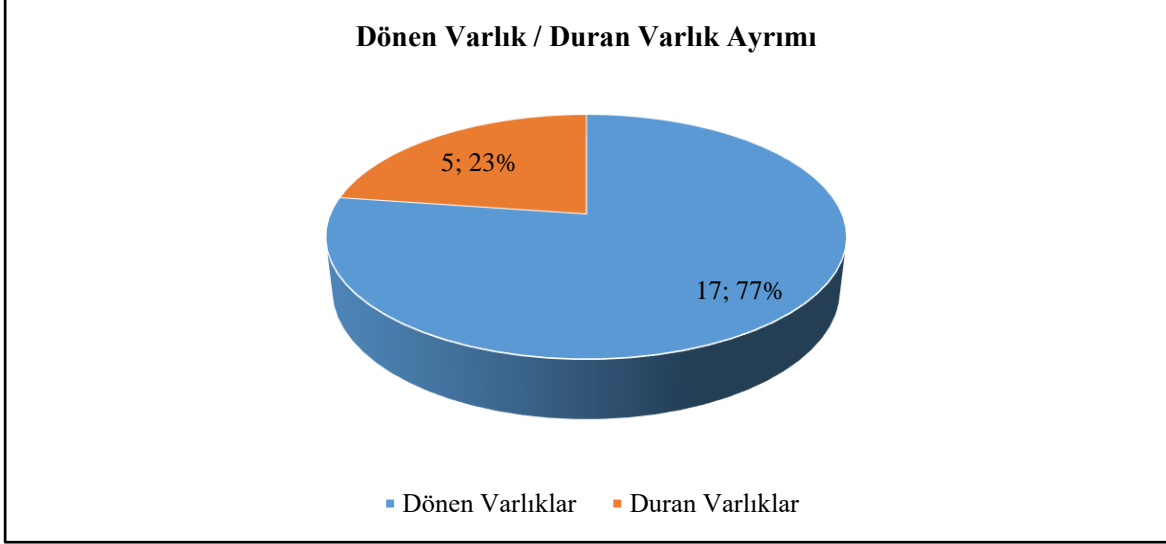
Grafik 1. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı

2017 ilâ 2020 arasında kripto varlık raporlayan 23 adet işletmeden 11 tanesi yatırım amacıyla kripto varlık raporladığını açıklamıştır. Bunlardan 8 tanesi madencilik ile uğraştığını, 1 işletmenin ise hem madencilik faaliyetinde bulunurken hem de yatırım amacıyla kripto varlık bulundurduğu anlaşılmıştır. Yine 1 firma aracılık faaliyetiyle işteğal etmekte olup 1 firmanın ise ICO ile kitlesel fon toplama yönteminden yararlandığı görülmüştür. 1 firma ise kripto borç senedi çıkararak fonlama yoluna gitmiş, ancak klasik borç senedi tarzıyla işlem yapıldığı, aktiflerinde kripto varlık bulundurmadığı görülmüştür.

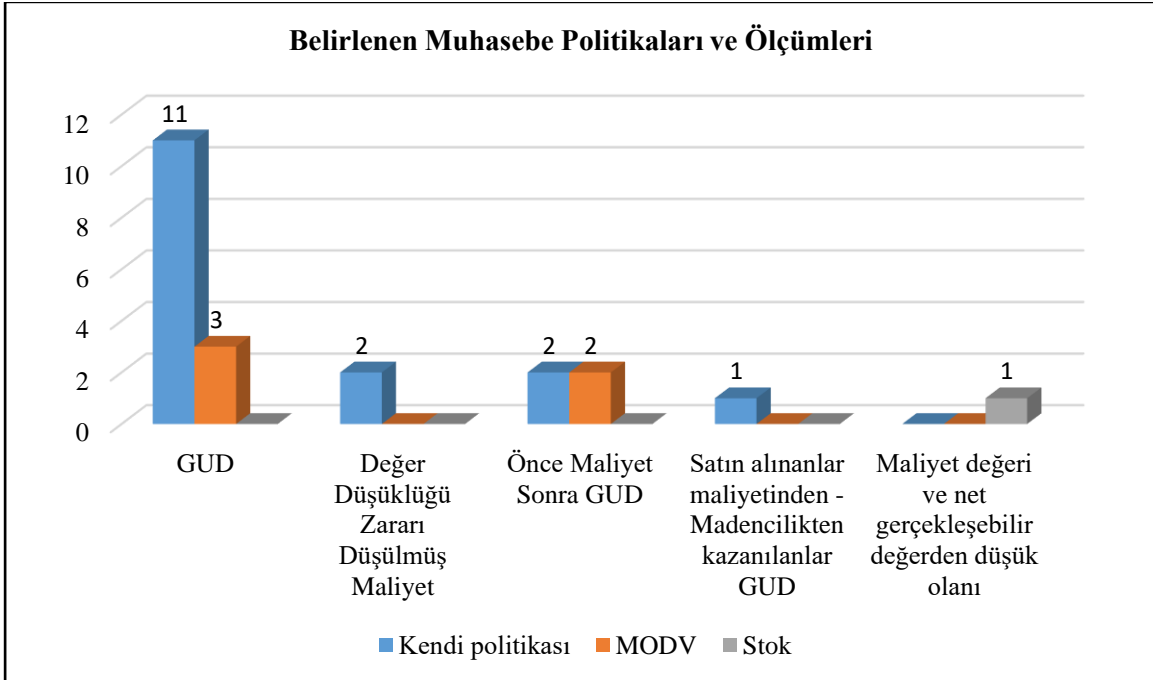

Grafik 2. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Finansal Durum Tablosu Dağılımı

Gerek madencilikle iştigal eden gerekse de yatırım amacıyla kripto varlık bulunduran işletmelerin aktiflerindeki kripto varlıkları çoğunlukla Dönen Varlık olarak raporladığı görülmektedir. Fonlama amacıyla kripto borç senedi çıkaran işletme hariç tutulduktan sonra tüm faaliyet alanları içerisinde 17 işletmenin % 77'lik bir oran ile kripto varlıklarını Dönen Varlık olarak bilançolarına aktardığı, diğer 5 işletmenin ise % 23'lük pay ile Duran Varlık olarak muhasebeleştirdiği görülmüştür.

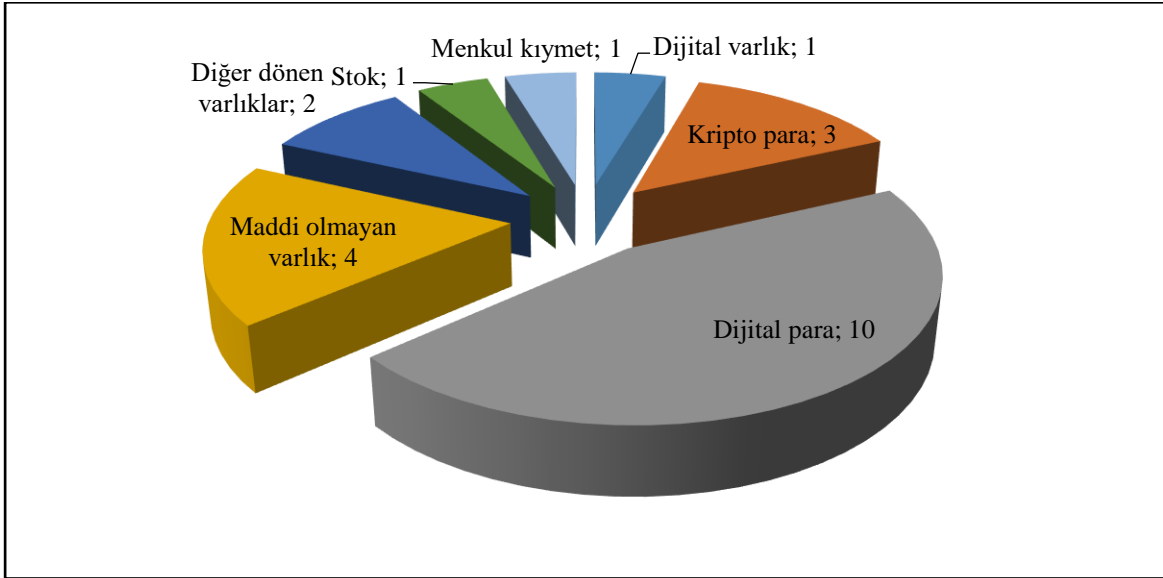
Grafik 3. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Dönen / Duran Varlık Dağılımı

Grafik 4. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Belirledikleri Muhasebe Politikaları ve Ölçümleri

Kripto borç senedi çıkararak bir işletmenin haricinde Amerika’da kripto varlık raporlayan 22 adet işletmenin kripto varlıkları nasıl muhasebeleştirileceği ve ölçümünün nasıl yapılacağı konusunda davranışları da farklılık göstermektedir. 16 adet işletmenin, her hangi bir yol gösterici standart olmamasından dolayı kendi muhasebe politikalarını oluşturarak kripto varlıkları aktive aldıkları görülmektedir. 5 işletmenin maddi olmayan varlık, 1 işletmenin ise stok olarak kayıtlara aldığı anlaşılmıştır. Ancak yukarıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere kripto varlığı maddi olmayan duran varlık olarak ele alan 5 işletmeden yalnızca 2’si ölçümünü maddi olmayan varlık standardına uygun olarak ilk muhasebeleştirmesini maliyet üzerinden sonraki muhasebeleştirmesini gerçeğe uygun değer üzerinden yapmaktadır. Dolayısıyla diğer 3 işletme de maddi olmayan varlık olarak ele aldığı kripto varlığı yine kendi politikalarına göre ölçüm yöntemi belirlemiştir.

İşletmeler kripto varlıkları kendi politikalarına göre muhasebeleştirirken, finansal durum tablolarında yer verdikleri isimler de çeşitlilik göstermektedir.

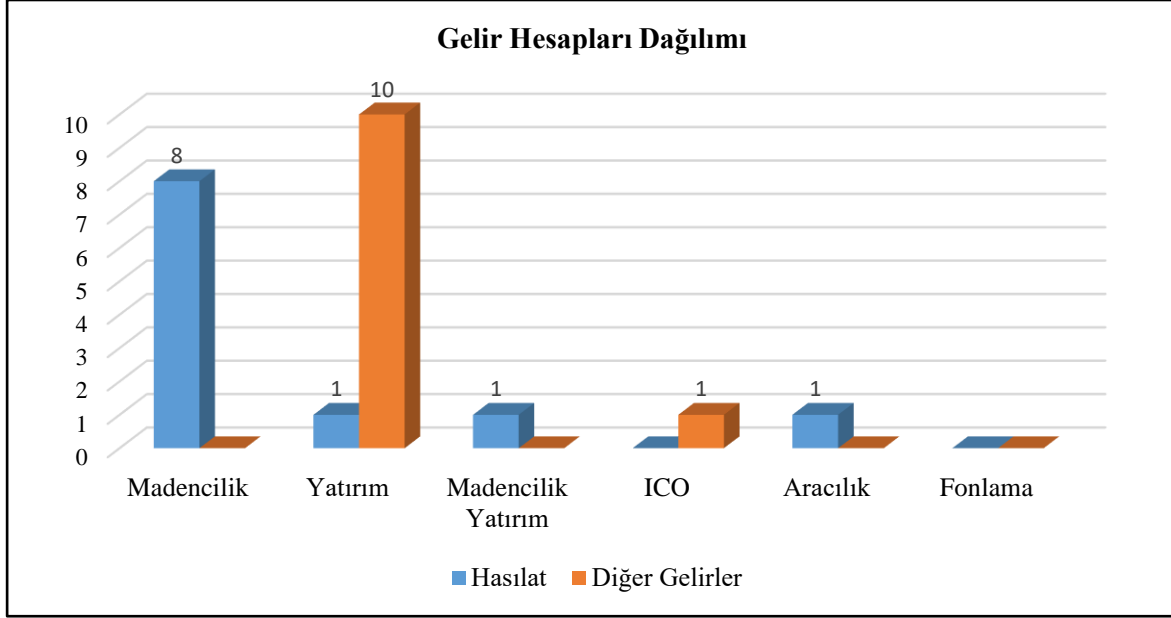
Grafik 5. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Finansal Durum Raporunda Kullandığı İsimler

Bu grafiğe göre bazı işletmeler, muhasebe standartlarına uygun şekilde maddi olmayan varlık gibi veya stok gibi hesap gruplarının altında kripto varlıkları raporlarken, çoğunluğu mevcut standartlara ait olmayan bir hesap ismiyle kripto varlıklarını raporlamaktadır. En çok kullanılan isim ise ‘dijital para’ olarak öne çıkmaktadır.

Konunun Kar veya Zarar Tablosu ile Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu yönünden incelenmesi neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

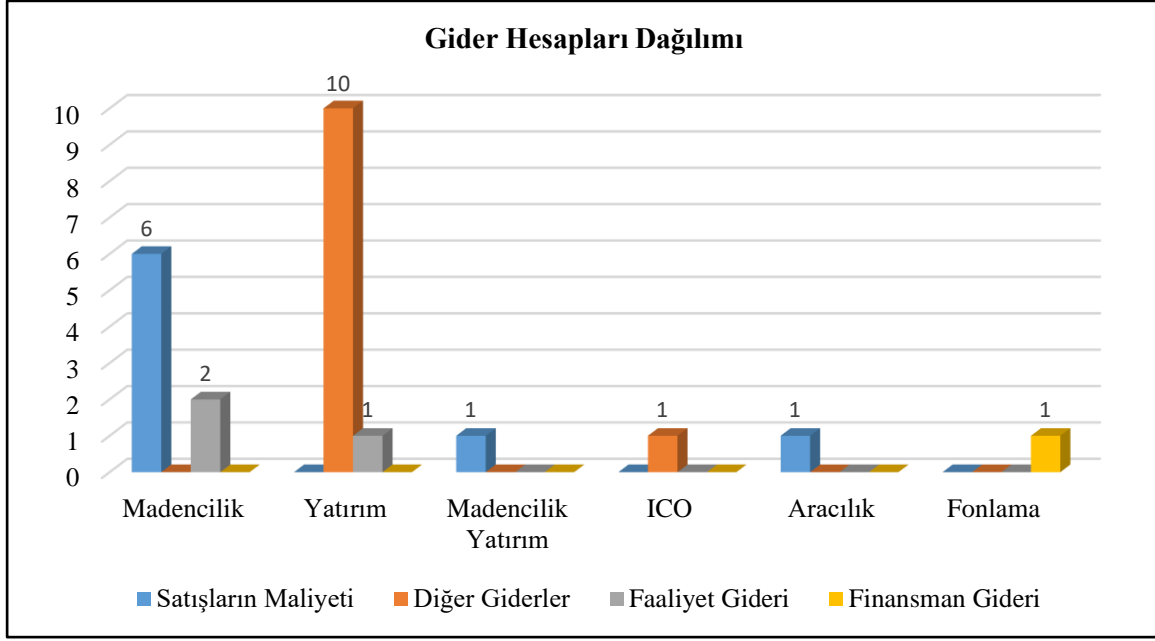
Amerika’da kripto varlık raporlayan işletmelerin gelir hesapları dağılımına bakıldığında, madencilikle işigal eden tüm işletmelerin madencilikten elde ettikleri kripto varlıkları Hasılat olarak

kaydettikleri, yatırım amacıyla kripto varlık elde tutan işletmelerin ise satış gelirlerini Diğer Gelirler hesabında takip ettikleri görülmüştür. Yalnızca 1 işletme kripto para satışından elde ettiği geliri Hasılat olarak muhasebeleştirmiştir. ICO yoluyla fon toplayan işletme, topladığı fonu Diğer Gelir olarak raporlamış, aracılık faaliyetinde bulunan 1 işletme ise aracılık faaliyetinden elde ettiği geliri Hasılat olarak raporlamıştır.

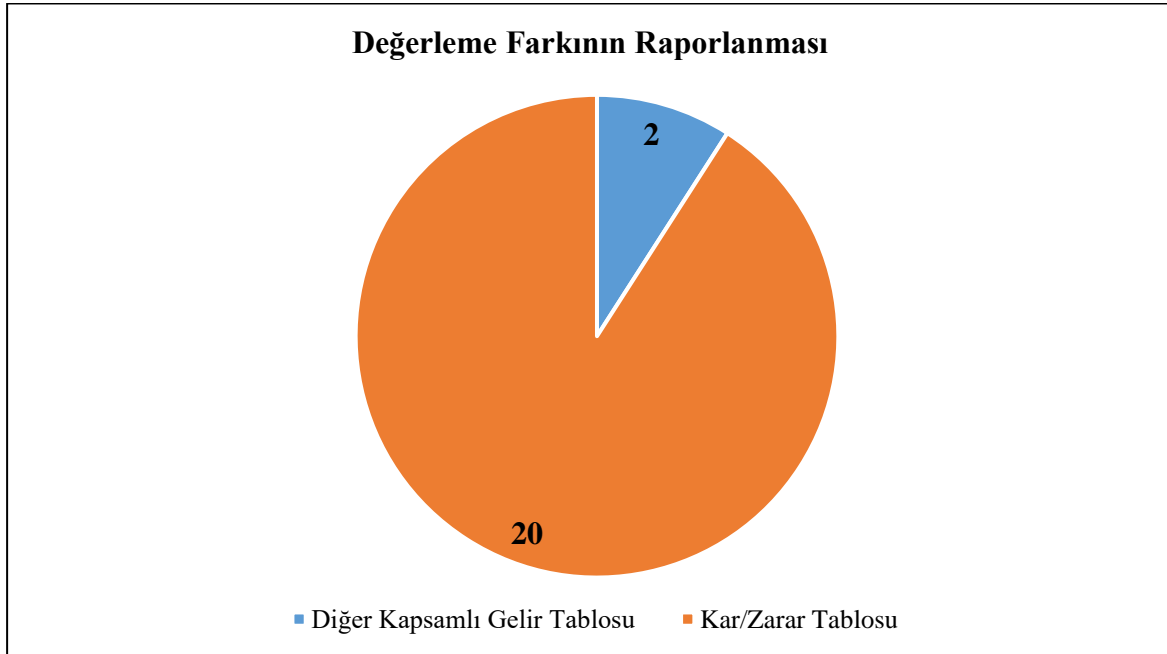
Grafik 6. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Gelir Hesapları Dağılımı

Gider hesapları dağılımına baktığımızda ise madencilik işletmelerinden 6 tanesi madencilik giderlerini Satış Maliyeti, diğer 2'si ise Faaliyet Giderinden göstermiştir. Yatırım firmaları çoğunlukla kripto varlık satış zararlarını Diğer Giderler hesabında kayıt altına almışlardır. Tüm faaliyetlerde ise çoğunlukla kripto varlık değer düşüklüğü zararları Diğer Giderler altında raporlanmıştır. Son olarak, kripto varlık borç senedi çıkaran işletme yalnızca faiz giderine katlanmış olup Finansman Gideri altında raporlamıştır.

Grafik 7. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Gider Hesapları Dağılımı

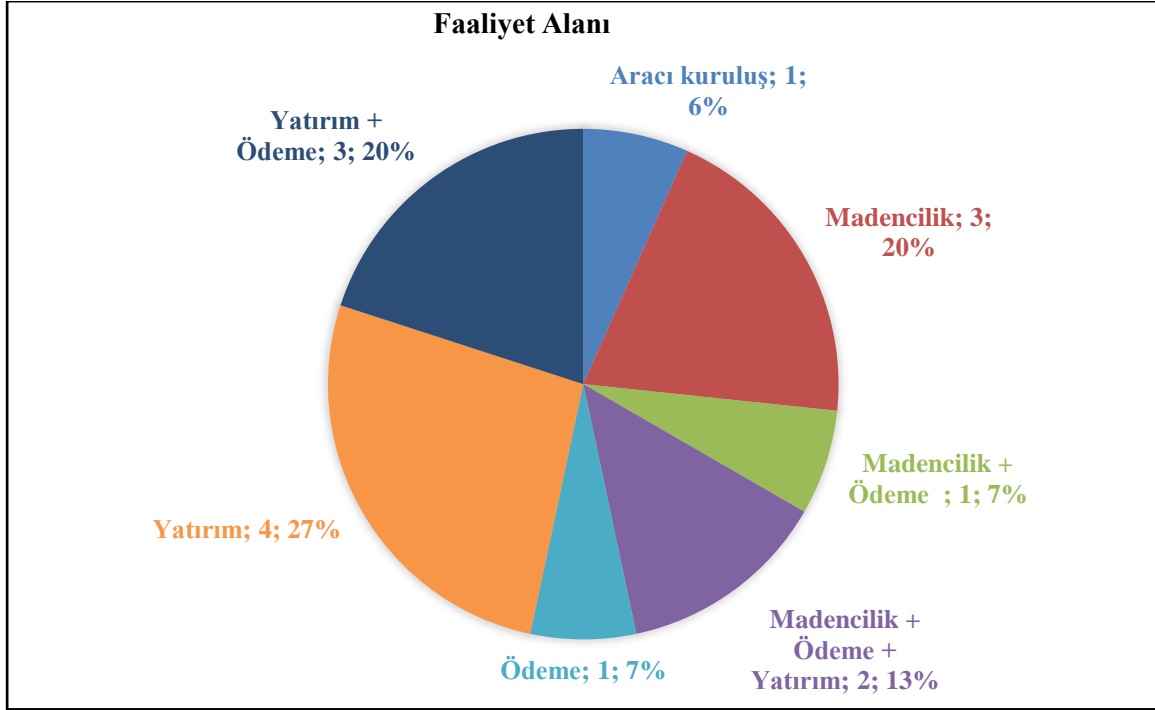
Bazı işletmelerin, aktiflerindeki kripto varlıkları maddi olmayan varlık olarak nitelendirmelerine rağmen yalnızca 2 işletme değer düşüklüğü farkını Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunda raporlamaktadır. Gerçeğe uygun değerlendirme farklarının çoğunlukla Diğer Gelirler/Giderler altında raporlandığı görülmüştür.

Grafik 8. Amerika'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Değerleme Farkının Raporlanması

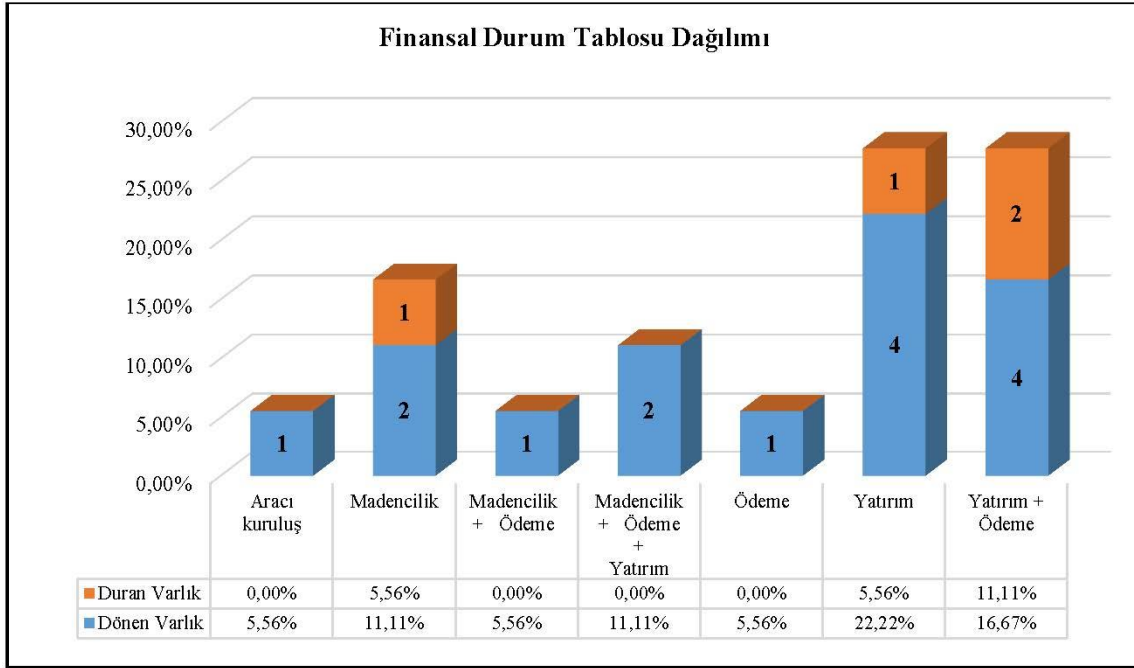
3.9.2. Kanada’da kripto varlık raporlayan işletmeler

Kanada’da kripto varlık raporlayan işletmelerin faaliyet alanına göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik 9. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Faaliyet Alanı Dağılımı

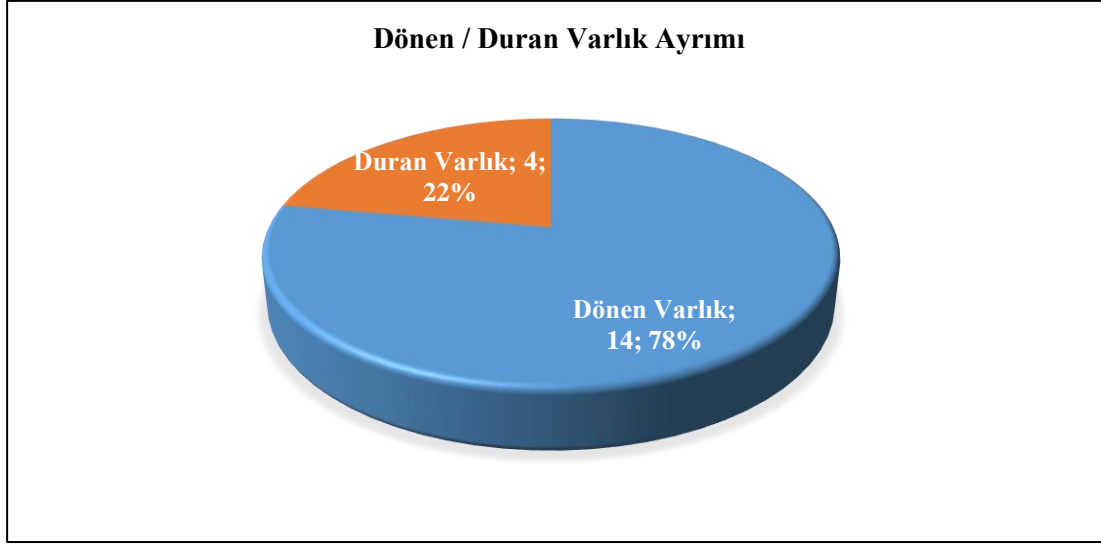
Kanada’da kripto varlık raporlayan işletmelerin, hangi faaliyetinden dolayı kripto varlık tuttuğuna bakıldığında başlıca madencilik, yatırım ve ödeme amaçlı elde tutulduğu görülmektedir. Ödeme amaçlı raporlanan kripto varlıklar gerek mal/hizmet satış karşılığının kripto varlık olarak tahsil edilmesinden kaynaklandığı gibi, gerekse de işletmenin harcamaları karşılığı ödeme birimi olarak elde tutulduğu görülmektedir. Kanada’da bir işletme ise aracı kuruluş faaliyeti göstermektedir.

Grafik 10. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Finansal Durum Tablosu Dağılımı

İşletmeler faaliyet alanına göre ayrıldığında elde ettikleri kripto varlığı aktifleştirmeleri konusunda Dönen Varlık hesap grubunda bir eğilim görülmektedir. Kripto varlık raporlayan işletme sayısı her ne kadar 15 olarak belirlense de 3 adet yatırım işletmesinin kısa vadeli yatırımlarını Dönen Varlık, uzun vadeli yatırımlarını Duran Varlık olarak raporlamalarından dolayı Finansal Durum Tablosu Dağılım grafiği ve Dönen / Duran Varlık Ayrımı Grafiklerinde işletme sayısı 18 olarak görülmektedir. Madencilik sektöründe iştigal eden işletmelerden beşi dönen varlık olarak kayıt altına alınırken, yalnızca biri duran varlık olarak raporlamayı tercih etmiştir.

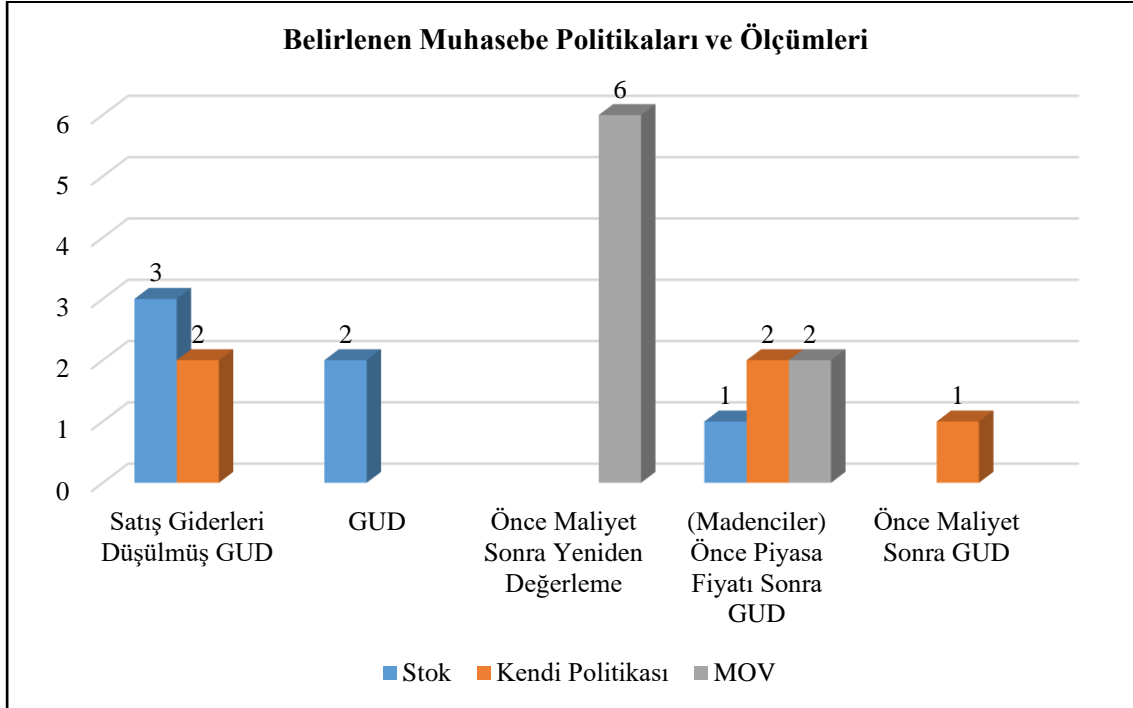
Kanada'da ayrıca ödeme amaçlı kripto varlıkların da elde tutularak raporlandığı görülmektedir. İşletmeler gerek mal / hizmet satışı karşılığı ödemelerin kabul edilmesi, gerekse de kendi alımlarının ödemesi olarak kullanılmak üzere kripto varlık tuttuklarını beyan etmişlerdir. Sekiz işletme tarafından ödeme amaçlı elde tutulan kripto varlıkların da tamamının Dönen Varlık olarak kayıt altına alındığı görülmüştür.

Grafik 11. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Dönen/Duran Varlık Ayrımı

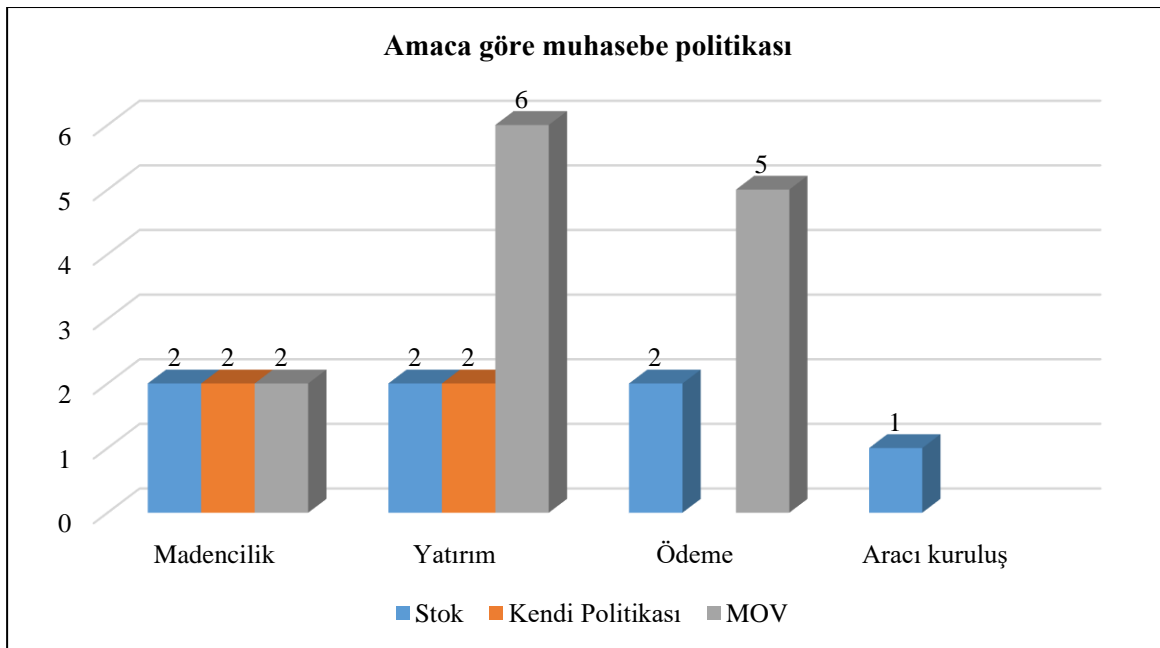
Kısa / uzun vadeli yatırım ayrımı ile beraber 18 raporlama tercihlerinden % 78 Dönen Varlık ve % 22 Duran Varlık olarak muhasebeleştirilme yönteminin tercih edildiği anlaşılmaktadır.

İşletmelerin faaliyet alanları ve kripto varlıkları elde tutma amaçlarına göre belirledikleri muhasebe politikaları ve ölçüm tercihleri de aşağıdaki grafikte özetlenmiştir.

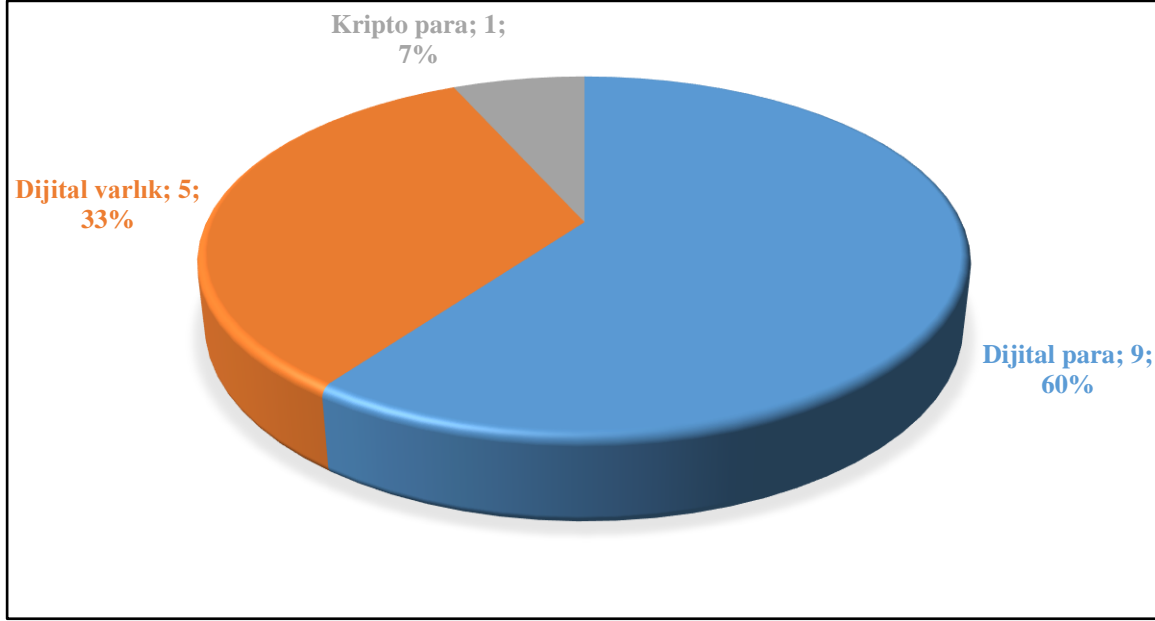
Grafik 12. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Muhasebe Politikalarına Göre Ölçümleri

İşletmelerin madencilik, ödeme ve yatırım amaçlarına göre kripto varlık elde ettikleri, ancak belirli bir amaca özgülenen kripto varlıklar için bir yöntem modelinin ağırlıklı olarak kullanıldığı gibi bir duruma rastlanmamıştır. Örneğin madencilik, ödeme veya yatırım amaçlı kripto varlık elde tutan, bu faaliyetler ile iştigal eden işletmelerin belli bir çoğunluk gözlenmeksizin stoklara ilişkin standartlar, maddi olmayan varlıklara ilişkin standartlar veya kendi politikaları üzerinden muhasebeleştirme yöntemlerini seçtikleri görülmektedir. Grafiklerde göze çarpan bir husus madencilik işletmelerinin elde ettikleri hasılatı, kazanım tarihi piyasa fiyatı ile ilk kayıtlarını yaptıkları yönünde bir eğilim görülmüştür. Buna ek olarak yatırım ve ödeme amaçlı kripto varlık elde tutan işletmelerin, maddi olmayan varlık olarak nitelendirme yönlerinin ağır bastığı görülmektedir. Bu eğilim haricinde hemen her gruptan işletmenin, belirli bir eğilim göstermeden politika kararına vardıkları anlaşılmaktadır.

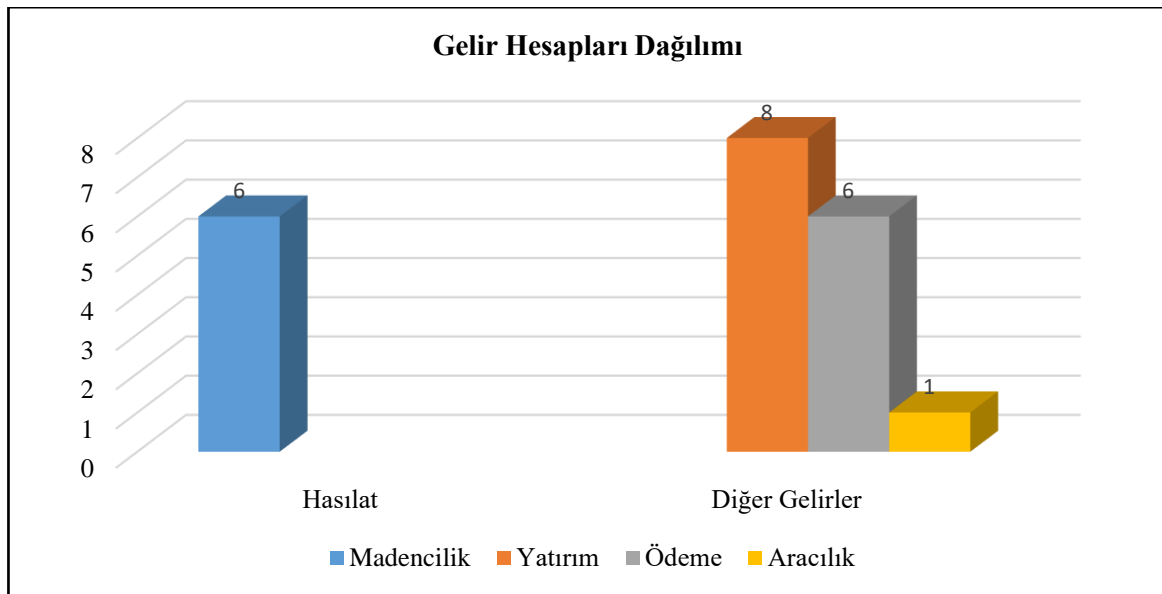
Grafik 13. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Kullanım Amacına Göre Muhasebe Politikaları

Son olarak Kanada işletmelerinin kripto varlıklar için hangi kavramları kullandıklarına değinilecektir. Aşağıda görüleceği üzere % 60 dijital para kavramının tercih edilmektedir.

Grafik 14. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Kullandıkları Kavramlar

Kanada'da kripto varlık raporlayan işletmelerin kar veya zarar tabloları ile diğer kapsamlı gelir tablolarına baktığımızda ise madencilik işletmelerinin kazandıkları gelirleri Hasılat olarak raporladıkları, yatırım ve ödeme işletmelerinin alış-satış farklarını Diğer Gelirler/Giderler hesabında muhasebeleştirdikleri ağırlıklı olarak görülmektedir. Yine maddi olmayan varlık olarak raporlamayan işletmeleri, gerçeğe uygun değer farklarını Diğer Gelirler/Giderler hesap grubu altında raporladıkları görülmüştür.

Grafik 15. Kanada'da Kripto Varlık Raporlayan İşletmelerin Gelir Hesapları Dağılımı

Gider hesapları ise çok fazla değişiklik göstermemekte olup yalnızca bir işletmenin kripto varlık elden çıkarma giderlerini Faaliyet Gideri altında gösterdiği, diğer tüm işletmelerin her türlü gider ve zararı Diğer Giderler altında raporladığı görülmüştür.

Diğer Kapsamlı Gelir Tablosuna bakıldığında ise 11 işletmenin farklı amaçlarla ellerinde tuttıkları maddi olmayan varlık olarak nitelendirmelerine rağmen yalnızca 4 işletmenin yeniden değerlendirme modeli uyarınca gerçeğe uygun değer artışlarını Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunda raporladıkları görülmüştür.

3.9.3. Avustralya’da kripto varlık raporlayan işletmeler

Avustralya’da faaliyet gösteren ve finansal raporlarında kripto varlık raporlayan işletmeler araştırılmış, DigitalX adlı yalnızca bir firmada kripto varlık raporlandığı görülmüştür.

DigitalX (2020) işletmesinin 2020 yılı Yıllık Raporunda kripto varlıkların ‘Digital Assets’ (Dijital Varlık) olarak Dönen Varlıklarda raporlandığı görülmektedir. Bu şekilde topluca aktifleştirmenin sebebinin; kripto varlıkların birden fazla amaçla elde tuttıkları, kripto varlıklara ilişkin düzenleyici ve açıklayıcı bir standart olmaması, her amaca özgülenen varlıkları ayrı ayrı raporlama yerine tek bir kalem altında raporlamaya karar verdikleri anlaşılmaktadır.

Dönen Varlıklarda aktifleştirilen Dijital Varlıkların içeriğine bakıldığında ise; bir kısmının Stok olarak, bir kısmının Finansal Varlık olarak, hiçbir kapsama girmeyenlere ise Maddi Olmayan Varlık olarak raporladıkları görülmüştür. Stoklar grubunda yer alanların satış maliyeti düşülmüş GUD ile ölçüldüğünü, GUD farkının ise Dönem Kar/Zararına yansıtıldığı görülmektedir. Finansal varlık olarak kabul edilen kısmın satış için elde tutulan varlık olarak tutulduğu, dolayısıyla GUD ile ölçülmesinin ardından, GUD farkının Dönem Kar/Zararına aktarıldığı görülmektedir. Son olarak, Stok veya Finansal Varlık olarak sınıflandırılmayan kripto varlıkların maddi olmayan varlık olarak sınıflandırıldığı, satış maliyeti düşülmüş GUD üzerinden ölçüldüğü, yeniden değerlendirme modeline uygun olarak GUD artışlarının Diğer Kapsamlı Gelir Tablosunda raporlandığı anlaşılmıştır.

Gerçeğe Uygun Değer ölçümleri için ‘coinmarketcap’ gibi kabul gören internet sitelerinde yer alan piyasa fiyatlarının alındığı, borsadan liste dışı bırakılan kripto varlıkların ise Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü standardına göre 2. Düzey ve 3. Düzey ölçüm yöntemlerinin kullanıldığı bildirilmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

2008 finansal krizinin ardından bankacılık ve para sistemine olan güveninin sorgulanmasının ardından Bitcoin sisteminin yaratılması, dünyaya blokzincir teknolojisini tanıtmıştır. Blokzincir teknolojisi yeni nesil teknolojik bir gelişim olarak algılanırken beraberinde dağıtılmış defter uygulaması, akıllı sözleşmeler, merkeziyetsiz uygulamalar, kripto varlıklar gibi bir çok kavramı tanıtmıştır. Merkeziyetsiz para transferi, merkeziyetsiz finans, merkeziyetsiz uygulama ve yazılımlar aracılığıyla

üretilen projeler ile sunulan çözüm önerileri neticesinde on bine yakın kripto varlık ve 2 trilyon dolara yakın işlem hacmine sahip bir piyasa doğmuştur.

Kripto varlıklar, sundukları teknolojik hizmetten faydalanmak amacıyla kullanılmakta ve elde tutulmakla beraber, bu varlıkların alınıp satılabildiği borsalar aracılığıyla da spekülatif yatırım amacıyla sıklıkla kullanılmaktadır. Dolayısıyla gelinen aşamada kripto varlık piyasası muhasebe bilimi açısından başlı başına ele alınması gereken bir konu olup tezimizde Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları açısından yeri incelenmiş olup ayrıca dünya çapında diğer ülke muhasebe otoriteleri, sivil toplum örgütleri, denetim şirketleri ve akademik camiada oluşan muhasebeleştirme görüşleri taranmıştır.

Buna ek olarak Amerika, Kanada ve Avustralya örneklerinden hareketle kripto varlıkların finansal raporlarda nasıl sınıflandırıldığı, nasıl ölçüldüğü, nasıl raporlandığı gibi hususlar araştırma konumuzu oluşturmuş, ulaşılan sonuçlara araştırma sonuçlarında yer verilmiştir. Gerek ulaşılan sonuçlar gerekse de tartışmalardan hareketle mevzuat yapılanması ihtiyacı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; kısa sürede ünlenen ve ekonomik hayatın içerisinde giderek kullanımı artan kripto varlıkların yerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Nitekim çalışmamızın büyük bir kısmında TFRS Taksonomisi içerisinde özel tanıma uygun hesap grupları yer almadığından dolayı genel tanımlardan yola çıkılarak ‘diğer’ hesap grupları üzerinden muhasebeleştirme yöntemleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu sebeple muhasebe amaçları için uygun bir sınıflandırma taksonomisinin geliştirilmesi ilk adım olarak düşünülmelidir. Takip edilecek hesap ne olursa olsun hesap adı KRİPTO VARLIK olmalıdır. TCMB’nin yayınlamış olduğu yasaklama yönetmeliği ile hukuken ilk kez adı kripto varlık konulmuş olması önemlidir. Her ne kadar BOBİ FRS (14.22) ile de Kripto Para tabiri muhasebe standartlarıncı ilk kez tanınmış olsa da terminolojide artan trend KRİPTO VARLIK yönündedir.

Ödeme amaçlı tutulan kripto varlıklar döviz kasası gibi hareket edebilir. Tek Düzen Hesap Planında 108 Diğer Hazır Değerler olarak kabul edilebileceği gibi 104-107 arasında bir hesap grubunda takip edilebilir. Dönem sonu değerlendirme farkları ise kambiyo kar/zararları paralelinde dönem kar zararına aktarılmalıdır.

Finansal varlığın tanımında yapılacak bir değişiklik ile yatırım amaçlı elde tutulan kripto varlıkların tıpkı finansal yatırım gibi UFRS 9'a göre muhasebeleştirilmesine olanak sağlanır. Bu takdirde UFRS 9 Yönetim Modeli Değerlendirmesine göre GUD farkı K/Z'a aktarılanlar olarak sınıflandırılmalıdır.

TDHP'nda 11-Menkul Kıymetler Hesap Grubunun altında 118 Diğer Menkul Kıymetler hesabı kullanılabileceği gibi 113-118 arasında uygun bir hesap koduna da yerleştirme yapılabilir.

Ayrıca uzun vadeli elde tutulacak olanlar UFRS 9-4.1.4 paragrafı uyarınca gerçeğe uygun değerindeki sonraki değişimlerin diğer kapsamlı gelire yansıtılması yöntemini, ilk defa finansal tablolara alma sırasında geri dönülemez bir şekilde tercih edebilir.

UMS 2 kapsamında ancak aracı-komisyoncu olarak kripto varlık elde tutanlar, TDHP’nda 154-156 arasında uygun bir hesap koduna yerleştirilerek 3(b) istisna maddesi uyarınca satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer üzerinden muhasebeleştirme yapabilirler. GUD farkları ise yine 3(b) istisna maddesine göre Dönem K/Z'a aktarılır.

Bunlardan hiçbir amaca uymadığı düşünülen kripto varlıklar UMS 38 kapsamında MODV olarak sınıflandırılabilir. TDHP’nda Diğer MODV hesabı veya 265-266 hesaplarında takip edilebilir. Ancak bu haliyle UMS 38'e göre maliyetinden ilk muhasebeleştirilmesinin ardından, sonraki ölçümlerinde maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modelinden birini seçerek politika belirleyebilir.

Ölçümler UFRS 13 kapsamında, kripto borsasında işlem görenler için Seviye 1, borsa dışı kripto varlıklar için Seviye 2 ve 3'e göre değerlendirilmelidir.

Ayrıca, yapılacak olan muhtemel mevzuat değişikliğinde aşağıdaki muhasebe gereksinimleri gözetilmelidir:

▪ Ekonomik öze vurgu: Haklar ve yükümlülüklerin altında yatan ekonomik öze vurgu yapılmalıdır. Kripto varlıkların ekonomik işlevi ön planda tutularak mevzuat alt yapısı kurulmalıdır.

▪ Hamilinin iş amacı: Varlık sınıflandırması, kripto varlığın ekonomik özelliklerinin ve hamiline verilen hakların tanımlanması, elde tutulması amacına yönelik işletme esas faaliyetleri bir arada değerlendirilmelidir.

▪ İhraççı yükümlülüğünün niteliği: İhraççılar tarafından muhasebe, bir yükümlülüğün olup olmadığının belirlenmesine ve yükümlülüğün niteliğine dayanmalıdır.

Diğer taraftan gelecek çalışmalara yol göstermek adına, ülkemizde alanında uzman öğretim görevlileri ve meslek mensuplarını kapsayan bir görüşme çalışması yapılarak, ülkemizde kripto varlıkların nasıl muhasebeleştirilmesi konusunda oluşan görüşlerin derlenmesinin, literatüre sağlayacağı faydanın yanında, gelecek mevzuat çalışmalarına da katkısı olacağı değerlendirilmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Bu çalışmada, Araştırma ve Yayın Etiğine uyulmuştur, çıkar çatışması bulunmamaktadır ve de finansal destek alınmamıştır.

YAZARLARIN KATKILARI

Çalışma Konsepti/Tasarım- MA, SSY; Yazı Taslağı- MA, SSY; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- MA, SSY; Son Onay ve Sorumluluk- MA, SSY.

AUTHORS' DECLARATION

This paper complies with Research and Publication Ethics, has no conflict of interest to declare, and has received no financial support.

AUTHORS' CONTRIBUTIONS

Conception/Design of Study- MA, SSY; Drafting Manuscript- MA, SSY; Critical Revision of Manuscript; MA, SSY; Final Approval and Accountability- MA, SSY.

KAYNAKÇA

- Aslantaş Ateş, B. (2016). Kripto para birimleri, bitcoin ve muhasebesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 349-366. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/25889/272758>
- Bilgili, F. & Cengil, M.F. (2019). Bitcoin özelinde kripto paraların ticaret şirketlerine sermaye olarak getirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. XXIII, Y. 2019, Sa. 3
- Blandin, A. vd. (2019). The global cryptoasset regulatory landscape study. *Cambridge Centre for Alternative Finance, University of Cambridge Judge Business School*. <https://www.jbs.cam.ac.uk/wp-content/uploads/2020/08/2019-04-ccaf-global-cryptoasset-regulatory-landscape-study.pdf>
- Bruhanskyi, R. & Spilnyk, I. (2019). *Cryptographic objects in the accounting system*.
- Burniske, C. & Tatar, J. (2018). *Cryptoassets, the innovative investor's guide to bitcoin and beyond*. McGraw-Hill Education, ABD.
- DigitalX (2020). *Annual report*. <https://www.asx.com.au/asxpdf/20200929/pdf/44n38yfbzx3trg.pdf>. Erişim tarihi: 29/06/2021
- Dizkırıcı, A. S. & Gökgöz, A. (2018). Kripto para birimleri ve Türkiye'de bitcoin muhasebesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(2), 92-105.
- Dyhrberg, A.H. (2015). Hedging capabilities of bitcoin. Is it the virtual gold? *Finance Research Letters*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.frl.2015.10.025>
- ECB CRYPTO-ASSETS TASK FORCE. (2019) Crypto-Assets: Implications for financial stability, monetary policy, and payments and market infrastructures. *ECB Occasional Paper* No. 223, May 2019, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op223~3ce14e986c.en.pdf>. Erişim tarihi: 18/03/2021.
- Eren, B., Erek, M., Buyruk Akbaba, A. (2020) Kripto para kavramı ve muhasebeleştirilmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 9(2), 1340-1367.

- ESMA (2019) Advice on initial coins offerings and crypto-assets. January 2019, s. 42. https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-1391_crypto_advice.pdf. Erişim tarihi: 18.03.2021.
- FSB (2019). Crypto-assets: work underway, regulatory approaches and potential gaps. May 2019, s. 10. <https://www.fsb.org/wp-content/uploads/P310519.pdf>. Erişim tarihi: 18/03/2021.
- Güdelci, E. N. (2020). UFRS kapsamında kripto para işlemlerinin muhasebeleştirilmesi: Kripto paralar gerçekten para mı? *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 22(2), 237-257. <https://doi.org/10.31460/mbdd.637870>
- IASB. (July 2018). *Transactions involving commodities and cryptocurrencies Project, July 2018*. <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/meetings/2018/july/iasb/ap12d-ias37.pdf>. Erişim tarihi: 13/02/2021.
- IASB. (June 2019). *Holdings of cryptocurrencies* <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/agenda-decisions/holdings-of-cryptocurrencies-june-2019.pdf>. Erişim tarihi: 24/01/2021.
- IOSCO. (2019). Consultation Report on the issues, risks and regulatory considerations relating to crypto-asset trading platforms. May 2019, <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD627.pdf>. Erişim tarihi: 18/03/2021.
- Kızıllı, E. (2019). Türkiye’de kripto paranın vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm Dergisi*. 29(155), 179-196.
- Koçoğlu, Ş., Çevik, Y.E., Tanrıöven, C. (2016). Bitcoin piyasalarının etkinliği, likiditesi ve oynaklığı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*. DOI: 10.20491/isarder.2016.170
- Maxwell, Joseph A. (2018) Qualitative Research Design An Interactive Approach. *Nitel Araştırma Tasarımı Etkileşimli Bir Yaklaşım*. 3. Basımdan Çeviri, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>. Erişim tarihi 24/12/2018.
- Öztürk, M.B., Arslan, H., Kayhan, T., Uysal, M. (2018). Yeni bir hedge enstrmanı olarak bitcoin: Bitnomi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-232 ISSN: 2564-6931 DOI: 10.25287/ohuibf.415713 <http://dergipark.gov.tr/ohuibf/>
- Procházka, D. (2018). Accounting for bitcoin and other cryptocurrencies under IFRS: A comparison and assessment of competing models. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 18, 161-188 ISSN: 2340-5058
- Raibornand, C. & Sivitanides, M. (2015). Accounting issues related to bitcoins. *The Journal of Corporate Accounting & Finance*. January/February 2015, Wiley Periodicals, Inc. DOI 10.1002/jcaf.22016

- Ram, A., Maroun, W., Garnett, R.P. (2016). Accounting for the bitcoin: Accountability, neoliberalism and a correspondence analysis. *Meditari Accountancy Research*. Vol. 24 Iss 1
- Serçemeli, M. (2018) Kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*. (639) Mayıs 2018: 33-66.
- Şahin, O. N. (2018). TMS & TFRS ışığında muhasebe, vergi ve denetim açısından bitcoin ve diğer kripto para birimleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 20(4), 898-923. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.401314>.
- Tan, B.S. & Low, K.Y. (2017). Bitcoin – its economics for financial reporting. *Australian Accounting Review*. doi: 10.1111/auar.12167
- Temelli F., (2019). Kripto para birimlerinden bitcoin ve muhasebe açısından değerlendirilmesi. *İktisadi Yenilik Dergisi*, 6(2).
- Ulucan Özkul, F. & Baş, E. (2020). Dijital çağın teknolojisi blokzincir ve kripto paralar: ulusal mevzuat ve uluslararası standartlar çerçevesinde mali yönden değerlendirme. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (60), 57-74
- Yalçın, S. (2019). Kripto değişim araçlarının muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. (81), 101- 120, ISSN: 2146-3042 DOI: 10.25095/mufad.510596
- Yüksel, F. (2020). Kripto varlıklar ve ifrs kapsamında kripto paraların muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. 13(2), 429-451.

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

Ek-1. Amerika'da kripto varlık raporlayan işletmelerin finansal raporları tarama sonuçları

Sayı	Şirket Adı	Rapor Tarihi	Kripto İşlemi	Finansal Durum Tablosu (Ana Hesap)	Finansal Durum Tablosu (Alt Hesap ve Açıklama)	Muhasebe Politikası	Ölçüm	Kar veya Zarar Tablosu (Ana Hesap)	Kar veya Zarar Tablosu (Alt Hesap ve Açıklama)	Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu
1	Achison Inc	2020 2019 2018	Yatırım	1. Dönen Varlık	GUD'den Kripto para Yatırımları	Kendi politikası	GUD	1. Hasılat 2. Kripto para Yatırımı Gerçekleşmemiş Değerleme Farkları	1. Kripto para satışından net gelir 2. GUD farkları Hasılatın altında	
2	Blockchain Industries, Inc.	2018	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Paralara Yatırım adıyla (mala yatırım gibi) (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Gerçekleşen satış kazançları (zararları)	
3	BTCS Inc. (BTCS)	2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Paralar (İlk kayıt maliyetinden, Sonraki ölçüm GUD)	Kendi politikası	Önce Maliyet Sonra GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler)	1.a. Gerçekleşen Satış kazançları (zararları) 1.b. Değer Düşüklüğü Zararları	
4	CarrierEQ, Inc. /DE	2019	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Varlık (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler) 2. Faaliyet Giderleri	1.a. Gerçekleşen Satış Kazançları (Zararları) 1.b. Gerçekleşmemiş Satış Zararları 2. Değer Düşüklüğü Zararları	
5	Chineseinvestors.com, Inc. (CIIX)	2019 2018	Madencilik	1. Dönen Varlık	Kripto Para (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Hasılat 2. Satış Maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri 3.a. Gerçekleşmiş Satışlardan Kazançlar (Zararlar) 3.b. Gerçekleşmemiş Değerleme Kazançları (Zararları)	
6	Crypto Co (CRCW)	2019 2018 2017	Yatırım	1. Duran Varlık	Maddi Olmayan Varlıklar (Değer düşüklüğü zararı düşülmüş maliyeti) Satış amaçlı tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetler (Satılmaya hazırlandığında IFRS 5)	MODV	Önce Maliyet Sonra GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler)	(IFRS 5'e göre satış amaçlı tanımladıktan sonra satıldığında) 1.a. Kripto para satışından net gelir 1.b. Değer düşüklüğü zararı	(MODV olarak sınıflandırıldığı) Yatırımın satışından gerçekleşen kar veya zarar ile değer düşüklüğü zararları
7	DigitalToken, Inc. (DGTW)	2019	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital para - Hisse senedi alış bedeli gibi	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler)	1.a. Dijital para satış kazançları (zararları) 1.b. Dijital para değer düşüklüğü zararları	
8	DPW Holdings, Inc. (DPW)	2019 2018 2017	Madencilik	1. Duran Varlık	Dijital Paralar (Maliyet değerinden -Sonraki ölçüm GUD)	MODV	Önce Maliyet Sonra GUD	1. Hasılat 2. Satış maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri ve değer düşüklüğü zararları 3. Gerçekleşen dijital para satışı	Gerçekleşmiş GUD Değerleme Farkları

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

9	ICOX INNOVATIONS INC. (CWRK)	2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Para (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler)	1.a. Gerçekleşen Kazançlar (Zararlar) 1.b. Gerçekleşmeyen Kazançlar (Zararlar)
10	INTEGRATED VENTURES, INC. (INTV)	2020 2019 2018	Madencilik	1. Duran Varlık	MODV (GUD)	MODV	GUD	1. Hasılat 2. Satış maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri 3.a. Gerçekleşmiş Satışlardan Kazançlar (Zararlar) 3.b. Gerçekleşmemiş Değerleme Kazançları (Zararları)
11	Investview, Inc. (INVU)	2020 2019 2018	Madencilik	1. Dönen Varlık	Diğer dönen varlıklar (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Hasılat 2. Satış maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri 3.a. Gerçekleşmiş Satışlardan Kazançlar (Zararlar) 3.b. Gerçekleşmemiş Değerleme Kazançları (Zararları)
12	Marathon Patent Group, Inc. (MARA)	2019 2018 2017	Madencilik	1. Dönen Varlık	Dijital Paralar (Değer düşüklüğü zararı düşülmüş maliyeti)	Kendi politikası	Değer Düşüklüğü Zararı Düşülmüş Maliyet	1. Hasılat 2. Faaliyet Giderleri 3. Diğer Giderler	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri ve değer düşüklüğü zararları 3. Dijital Para Satış zararları
13	MGT CAPITAL INVESTMENTS INC (MGTI)	2019 2018 2017	Madencilik	1. Dönen Varlık	Stok (Maddi olmayan dijital varlık adı ile) (Politika değişikliğinden önce menkul kıymet) (Maliyet değeri ve net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile)	Stok	Maliyet değeri ve net gerçekleşebilir değerden düşük olanı	1. Hasılat 2. Satışların Maliyeti	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri ve değer düşüklüğü zararları
14	Nodechain, Inc.	2017	Madencilik	1. Dönen Varlık	Menkul Kıymet (GUD değerinden ilk kayıt)	Kendi politikası	GUD	1. Hasılat	1. Madencilikten elde edilen
15	Nukkleus Inc. (NUKK)	2020 2019	Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Paralar (Maliyetinden) (Sonra GUD)	Kendi politikası	Önce Maliyet Sonra GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler) -	1.a. Gerçekleşen Satış kazançları (zararları) 1.b. Gerçekleşmemiş dijital para değer değişimleri
16	OVERSTOCK.COM, INC (OSTK)	2020 2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	Diğer dönen varlıklar (Değer düşüklüğü zararı düşülmüş maliyeti)	Kendi politikası	Değer Düşüklüğü Zararı Düşülmüş Maliyet	1. Diğer Gelirler (Giderler) -	1.a. Kripto para satışından net gelir 1.b. Değer düşüklüğü zararı
17	Phunware, Inc. (PHUN)	2018	ICO	1. Dönen Varlık 2. Kısa Vadeli Yükümlülük	1.a. Nakit - ICO'da satılan jeton bedeli (Nakit olarak tahsil edilenler) 1.b. Dijital para - ICO'da satılan jeton bedeli	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler) -	1.a. Dijital para satış kazançları (zararları) 1.b. Dijital para değer düşüklüğü zararları

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

					2. Ertelemiş Gelir - Jetonun verdiği hakların bedeli karşılığı					
18	Riot Blockchain, Inc. (RIOT)	2019 2018 2017	Madencilik Yatırım	1. Dönen Varlık	Dijital Para (Maddi Olmayan Varlık) - Satın alınanlar maliyetinden - Madencilikten kazanılanlar GUD'dan ilk kayıt (2018'den önce Finansal Varlık (Dijital para adı altında))	Kendi politikası	Satın alınanlar maliyetinden - Madencilikte n kazanılanlar GUD	1. Hasılat 2. Satış maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen 2. Madencilik giderleri 3. Satılan kripto paralar ve GUD değişim farkları	
19	Square, Inc. (SQ)	2020 2019 2018 2017	Aracılık	1. Duran Varlık	Diğer MODV - Bitcoin Yatırımları (GUD)	MODV	GUD	1. Hasılat 2. Satış maliyeti 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Bitcoin satış gelirleri 2. Bitcoin alış maliyeti 3. Değer düşüklüğü zararları	
20	Surge Holdings, Inc. (SURG)	2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	Kripto Para (GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler) -	1. Kripto Para Değer Değişimleri	
21	TAURIG A SCIENCE S, INC. (TAUG)	2020 2019 2018	Yatırım	1. Dönen Varlık	Finansal Yatırım - Dijital Paralar (Alış Bedeli GUD)	Kendi politikası	GUD	1. Diğer Gelirler (Giderler) -	1.a. Gerçekleşen Satış Kazançları (Zararları) 1.b. Gerçekleşmemiş Satış Zararları	
22	TAUTAC HROME INC. (TTCM)	2019 2018 2017	Fonlama	1. Finansal Yükümlülük	Kripto borç senedi çıkarılmış, finansal yükümlülük, elde edilen fon banka	Finansal Yükümlülük		1. Finansman gideri	1. Faiz gideri	
23	Vortex Blockchain Technologies Inc. (VXBT)	2019 2018	Madencilik	1. Duran Varlık	MODV (piyasa değerinden kayıt)	MODV	GUD	1. Hasılat 2. Faaliyet Giderleri 3. Diğer Gelirler (Giderler)	1. Madencilikten elde edilen kripto para 2. Madencilik giderleri 3. Satıldığında gerçekleşen kar (zarar)	

Ek-2. Kanada'da kripto varlık raporlayan işletmelerin finansal raporları tarama sonuçları

Sayı	Şirket Adı	Rapor Tarihi	Kripto İşlemi	Finansal Durum Tablosu (Ana Hesap)	Finansal Durum Tablosu (Alt Hesap ve Açıklama)	Muhasebe Politikası	Ölçüm	Kar veya Zarar Tablosu (Ana Hesap)	Kar veya Zarar Tablosu (Alt Hesap ve Açıklama)	Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu
------	------------	--------------	---------------	------------------------------------	--	---------------------	-------	------------------------------------	--	------------------------------

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

1	BIGG Digital Assets Inc	2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık 2. Duran Varlık	1. Stok - Dijital Para Stokları (aracı kuruluş olarak) (satış giderleri düşülmüş gerçeğe uygun değer (IAS2) 2. Dijital para (uzun vadeli yatırım amaçlı) - Maliyet değerinden ilk muhasebe, sonra yeniden değerlendirme modeli (IAS38)	1. Stok 2. MOV	1. Satış giderleri düşülmüş GUD 2. Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Diğer Gelirler/Giderler	1.a. Dijital para satış gelirleri 1.b. Gerçekleşmemiş dijital para zararları 1.c. Dijital para stoku satış zararları 1.d. Gerçekleşmemiş dijital para stoku kur değerlendirme zararları 1.e. Gerçekleşmemiş dijital para stoku zararları	1. Yeniden değerlendirme modeline göre GUD artışları
2	Blockchain Foundry Inc	2019	Yatırım	1. Dönen Varlık	1.a. Dijital para (satış giderleri düşülmüş gerçeğe uygun değer) 1.b. Dijital para alacakları (vadeli satış-dijital para ile ödeme) (finansal araç) (GUD değişim farkları kar/zarar)	Kendi Politikası	Satış giderleri düşülmüş GUD	1. Diğer Gelirler/Giderler	1. Dijital para yeniden değerlendirme zararları	
3	BLUESKY DIGITAL ASSETS CORP	2019	Madencilik	1. Dönen Varlık	1. Dijital varlık (Madencilik geliri ilk kez GUD - sonra GUD'dan yeniden değerlendirme)	Kendi Politikası	Madencilikten İlk Kayıt Piyasa Fiyatı, Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Hasılat 2. Diğer Gelirler/Giderler	1. Madencilikten Kazanılan Dijital Varlık 2.a. Yeniden değerlendirme kayıp/kazançları 2.b. Dijital para satış kazanç/kayıpları	
4	CASCADIA BLOCKCHAIN GROUP CORP	2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	1. Kripto para (MOV olarak (IAS38) maliyet değerinden ilk muhasebe, ardından yeniden değerlendirme modeli)	MOV	Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Diğer Gelirler/Giderler	1.a. Kripto para GUD değişim kazanç/kayıpları (IAS38) 1.b. Kripto para elden çıkarma kazanç/kayıpları	1. Yeniden değerlendirme modeline göre GUD artışları

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

5	HYDRO66 HOLDINGS CORP.	2019 2018 2017	Madencilik	1. Duran Varlık	1. Dijital para (MODV) (Hasıllardan elde edilen ilk muhasebe spot fiyat GUD'dan kayıt. Sonra yeniden değerlendirme modeli ile devam)	MOV	Madencilikten İlk Kayıt Piyasa Fiyatı, Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Hasılat 2. Dijital para değer düşüklüğü 3. Dijital para elden çıkarma kazanç/kayıpları	2. ve 3. (Brüt kardan önce, satış maliyetinden sonra)	(MODV denmesine rağmen GUD artışları burada değil)
6	INTELLABRIDGE TECHNOLOGY CORP	2019 2018	Madencilik Ödeme Yatırım	1. Dönen Varlık	1. Dijital para (Madencilikten kazanılan işlem tarihinde spot fiyat) (Yatırımlar Maliyet değerinden ilk ölçüm. Sonra GUD'dan yeniden değerlendirme)	MOV	Madencilikten İlk Kayıt Piyasa Fiyatı, Sonra Yeniden Değerleme Modeli Yatırımlar Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Hasılat 2. Diğer Gelirler/Giderler	1. Madencilik faaliyeti 2.a. Dijital para işlemlerinden gerçekleşmiş kazanç/kayıplar 2.b. Dijital para yeniden değerlendirme kayıp/kazançları	
7	Link Global Technologies Inc.	2020 2019	Madencilik Ödeme Yatırım	1. Dönen Varlık	1. Dijital varlık (Stok) (Madencilikten ve hizmetten kazanılan, işlem tarihinde GUD. Sonra yine GUD'dan değerlendirme. Aktifteki dijital varlıklar stok gibi görülüp aracı kuruluş maddelerinden hareketle GUD)	Stok	Madencilik ve Hizmet İlk Kayıt Piyasa Fiyatı, Sonra GUD Yatırım ve Ödeme GUD	1. Hasılat 2. Diğer Gelirler/Giderler	1. Madencilik ve Hizmet faaliyeti 2.a. Dijital para işlemlerinden satışlarından kazanç/kayıplar 2.b. Dijital para yeniden değerlendirme kayıp/kazançları	
8	POSaBIT Systems Corporation	2019 2018 2017	Ödeme	1. Dönen Varlık	1. Dijital varlık MOV (IAS38) gibi, ilk kayıt maliyet, daha sonra yeniden değerlendirme modeli)	MOV	Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Diğer Gelirler/Giderler	1. Dijital varlık GUD Değişimleri	

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

9	St-Georges Eco-Mining Corp.	2019 2018 2017	Yatırım Ödeme	1. Dönen Varlık 2. Duran Varlık	1. Dijital Para (Yatırım amaçlı emtia gibi/fiyat artışlarından faydalanmak için) 2. Dijital Para (Uzun dönem) MOV (IAS38) gibi, ilk kayıt maliyet, daha sonra yeniden değerlendirme modeli	MOV	Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Diğer Gelirler/Giderler	1.a. Dijital varlık satış zararları 1.b. Dijital varlık değer düşüklüğü	1. GUD değer artışları
10	Taal Distributed Information Technologies Inc	2019 2018 2017	Madencilik Ödeme	1. Dönen Varlık	1. Dijital Varlık (Araç kuruluş gibi (IAS2/3(b)) Satış maliyeti düşülmüş GUD. Satış amaçlı tutulduğu için dönen varlık. Hizmet karşılığı alınan dijital varlık piyasa değerinden GUD kayıt.)	Stok	Satış giderleri düşülmüş GUD Alınan Ödeme GUD	1. Hasılat 2. Dijital varlık yeniden değerlendirme zararları 3. Dijital varlık satış zararları	1. Madencilikten Kazanılan Dijital Varlık 2. ve 3. (Satış maliyetinden önce, brüt kardan önce)	
11	TechX Technologies Inc.	2019 2018	Madencilik	1. Dönen Varlık	1. Dijital para (Emtia gibi) (Kazanıldığı gün GUD fiyatı Piyasa fiyatından değerlendirme (GUD))	Kendi Politikası	GUD	1. Hasılat 2. Diğer Gelirler/Giderler	1. Hasılat - Madencilikten kazanılan 2.a. Dijital para yeniden değerlendirme kayıp/kazançları 2.b. Dijital para satış kayıp/kazançları	
12	ThreeD Capital Inc.	2019 2018 2017	Yatırım Ödeme	1. Dönen Varlık	1. Dijital varlık (Satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değer)	Kendi Politikası	Satış giderleri düşülmüş GUD	1. Hasılat 2. Faaliyet Gideri	1. Hasılat hizmet karşılığı 2.a. Dijital varlık elden çıkarılmasından gerçekleşmiş gelir/gider 2.b. Gerçekleşmemiş dijital varlık değer değişim kayıp/kazançları	

Mustafa ALICI-Serap Sebahat YANIK
Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2022, 24 (MODAVICA Özel Sayısı), ÖS256-ÖS297

13	Victory Square Technologies Inc.	2019 2018 2017	Yatırım	1. Dönen Varlık	1. Dijital para (İlk kayıt maliyet, sonra GUD'dan değerlendirme. GUD Değer değişimleri kar/zarara)	Kendi Politikası	Önce Maliyet Sonra GUD	1. Diğer Gelirler/Giderler	1.a. Dijital para yeniden değerlendirme kayıp/kazançları 1.b. Dijital para satış kayıp/kazançları	
14	Voyager Digital Ltd.	2019 2018 2017	Aracı kuruluş	1. Dönen Varlık	1. Dijital para (Stok) (Satış maliyeti düşülmüş GUD)	Stok	Satış giderleri düşülmüş GUD	1. Diğer Gelirler/Giderler	1. Dijital varlık değişim kayıp/kazançları	
15	ZeU Technologies Inc	2020	Yatırım Ödeme	1. Dönen Varlık 2. Duran Varlık (Her ikisi de MOV (IAS38) gibi, ilk kayıt maliyet, daha sonra yeniden değerlendirme modeli)	1. Dijital Para (Yatırım amaçlı emtia gibi/ fiyat artışlarından faydalanmak için) 2. Dijital Para (Uzun dönem)	MOV	Önce Maliyet Sonra Yeniden Değerleme Modeli	1. Diğer Gelirler/Giderler	1.a. Dijital varlık satış zararları 1.b. Dijital varlık değer düşüklüğü	1. GUD değer artışları